

Kiegészítések a Nyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez

MESTERHÁZY Attila¹ & KULCSÁR László²

(1) H-9500 Celldömölk, Hunyadi u. 55.; amesterhazy@gmail.com

(2) H-9600 Sárvár, Orsolya u. 19.

Contributions to the flora of Western-Transdanubia (W Hungary)

Abstract – In this paper, we presented the results of our floristic survey in West-Hungarian region. The data were collected between 2005 and 2015 and supported with herbaria or photo-documentation. This paper reports new floristic data of 98 taxa from West-Hungary with altogether 172 field-collected data records. In the survey we focused on little-known taxa with a phyto-geographic importance. For some taxa we checked the herbarium specimens of Savaria Museum and Natural History Museum of Budapest. During our fieldwork we recorded 8 species new to W-Hungary, including 3 species considered to be native to the region [*Oenanthe banatica* Heuff., *Koeleria pyramidata* (Lam.) P. Beauv., *Polycnemum majus* A. Braun.]. Almost all of the recorded species are regarded as indigenous plants, many of them has nature conservation importance, thus, their monitoring are highly advised. We found new localities of many species which of high importance for plant geography describing their current distribution. Most of the recorded species occur in natural or semi-natural habitats, but some taxa were found in synanthropic habitats and extensive arable lands.

Keywords: adventive species, distribution, floristic data, vascular flora, West-Hungary

Összefoglalás – Cikkünkben az elmúlt közel 10 évben a Nyugat-Dunántúlon végzett florisztikai kutatásaink eredményeit összegezzük. Munkánkban törekedtünk a Nyugat-Dunántúl területén előforduló ritka, kevés irodalmi adattal rendelkező vagy növényföldrajzi szempontból érdekesebb taxonok adatainak közlésére. A cikkben szereplő enumeráció 98 taxon 172 előfordulási adatát közli. A kutatás során előkerült a Nyugat-Dunántúl flórájára nézve 9 új faj, melyek közül 3 faj tekinthető őshonosnak [*Oenanthe banatica* Heuff., *Koeleria pyramidata* (Lam.) P. Beauv., *Polycnemum majus* A. Braun.], míg 6 faj valószínűleg adventív megtelepedés eredménye [*Artemisia annua* L., *Fallopia sachalinensis* (F. Schmidt) Ronse Decr., *Rumex pulcher* L., *Cerasus vulgaris* Mill. subsp. *acida* (Dumort.) Dostál, *Salvia austriaca* Jacq., *Digitalis lanata* Ehrh.]. A cikkben szereplő további taxonok döntően őshonos növények, többségük védett vagy természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű, ezért monitorozásuk javasolt. Több, a régióban még ritka adventív faj lelőhelyét ismertetjük (például *Calepina irregularis* Adans.). Számos, növényföldrajzi szempontból jelentős fajról közlünk adatokat, elősegítve ezzel elterjedésük pontosabb megismerését. Az ismertetésre kerülő taxonok leginkább természetes vagy féltermészetes élőhelyeken fordulnak elő, de néhány ritka, extenzív szántókhoz vagy szünantróp élőhelyekhez köthető ritka gyom [például *Coronopus squamatus* (Forssk.) Asch., *Thesium dollineri* Murb.] előfordulásáról is beszámolunk.

Kulcsszavak: adventív fajok, edényes flóra, elterjedés, florisztikai adatok, Nyugat-Magyarország

Bevezetés

A Nyugat-Dunántúl az 1960-as évek végéig a florisztikai és növényföldrajzi kutatások egyik fontos színtere volt. Publikációk egész sora látott napvilágot a kutatási eredmények felhasználásával. Az 1970-es években már úgy tűnt, hogy nincs további vizsgálandó feladat a térségben, holott a Nyugat-Dunántúl földrajzi nagytáj területének csupán egyes részeiről (Soproni-hegység, Kőszegi-hegység, Órség) készültek részletesebb felmérések, míg a botanikailag kevésbé frekvenciáltabb területekről (például Sopron-Vasi-sík, Kemeneshát) csupán szórványos adatok bukkantak elő. Közel harminc év szünet után az 1990-es évek végén új lendületet vett terepbotanikai kutatások újra felfedezték a Nyugat-Dunántúl botanikai értékeit. Elsősorban a II. világháború után elzárt határmenti területek kutatása indult meg újult erővel, amely így ismét a már korábban kutatott területek botanikai vizsgálatát eredményezte. Ezek a felmérések természetesen fontos információkat szolgáltatnak a térségben az elmúlt 50–60 évben bekövetkezett változásokról, azonban a korábban nem kutatott területek továbbra is háttérbe szorultak. A több mint hatvan éve kialakított növényföldrajzi határokat (JEANPLONG 1956) ezek az új vizsgálatok lényegesen nem módosították.

A Nyugat-Dunántúl florisztikai kutatásának illetve növényföldrajzi kérdéseinek újragondolását KIRÁLY *et al.* (2007) vetették fel. Tanulmányukban részletesen kitérnek arra, hogy a Nyugat-Dunántúlon mind a földrajzi kistáj beosztás, mind a növényföldrajzi beosztás tekintetében számos pontatlanság és anomália lelhető fel. KIRÁLY *et al.* (2007) megállapításaival egyetértünk, és úgy gondoljuk, hogy a Nyugat-Dunántúlon sem a florisztikai kutatásokat sem a növényföldrajzi kérdéseket nem lehet lezártnak tekinteni. A florisztikai növényföldrajz kérdéseit csak további terepbotanikai vizsgálatokkal lehet tisztázni. A terepi vizsgálatokat a még kevésbé kutatott kistájakra is ki kell terjeszteni.

Anyag és módszer

Jelen tanulmányban az elmúlt közel 10 évben végzett terepbejárások adatait gyűjtöttük össze. Munkánkban törekedtünk a Nyugat-Dunántúl területén előforduló ritka, kevés irodalmi adattal rendelkező vagy növényföldrajzi szempontból érdekesebb taxonok adatainak közlésére. Az egyes kistájak vonatkozásában az új előfordulásokat is jelezzük. A cikkben szereplő taxonok esetében herbárium anyag (Savaria Múzeum [SAMU], Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára [BP]) is átvizsgálásra került. A hivatkozott herbárium adatoknál a példányok sorszámát is feltüntetjük.

Az adatok ismertetése KIRÁLY *et al.* (2007) módszerét követi, ezért jelen közlemény a hivatkozott tanulmány kiegészítésének is tekinthető.

A taxonok felsorolása az Új Magyar Fűvészkönyvben (KIRÁLY 2009) szereplő sorszámozást követi, ahogy a taxonok elnevezése tekintetében is ezt a munkát tekintettük irányadónak. A lelőhelyek ismertetése a községhatár megadásával, valamint a lelőhely földrajzi kistáj szerinti besorolásával történik (DÖVÉNYI 2010). Ezen kívül a helyi földrajzi név ismertetése mellett az élőhelyre utaló adatot és szögletes zárójelben a magyarországi flóratérképezés kvadrátonosítóját (KIRÁLY 2003) is feltüntetjük.

Alkalmazott rövidítések:

Tájföldrajzi kistájak:

AKH – Alsó-Kemeneshát; **AZV** – Alsó-Zala-völgy; **ELD** – Egerszeg–Letenyei-dombság; **FKH** – Felső-Kemeneshát; **FŐ** – Felső-Órség; **FZV** – Felső-Zala-völgy; **GYS** – Gyöngyös-sík; **KZD (G)** –

Közép-Zalai-dombság (Göcsej); **KV** – Kerka-vidék (Hetés); **MBS** – Mura-balparti sík; **NYBS** – Nyugat-Belső-Somogy; **PS** – Pinka-sík; **PV** – Principális-völgy; **RV** – Rába-völgy; **RTS** – Rábai teraszos sík; **RS** – Répce-sík; **SM** – Soproni-medence; **ZH** – Zalaapáti-hát; **VH** – Vas-hegy és Kőszeghegyalja; **VHH** – Vasi Hegyhát

Adatközlők:

GÁ: Gruber Ágnes; FS: Farkas Sándor; KB: Keszei Balázs; KG: Király Gergely; KL: Kulcsár László; LA: Lelkes András; MA: Mesterházy Attila; ÓM: Óvári Miklós; SD: Schmidt Dávid; SZ: Schubert Zoltán; SZSZ: Szekeres Zsófia

Eredmények

Az enumerációban összesen 98 taxonról közlünk adatokat a térségből, melyek mindegyikét herbáriumi példánnyal vagy fotóval dokumentáltuk. A Nyugat-Dunántúl flórájára a kutatás során előkerült új fajok száma 9, melyek közül 3 faj [*Oenanthe banatica* Heuff., *Koeleria pyramidata* (Lam.) P.Beauv., *Polycnemum majus* A. Braun.] tekinthető őshonosnak. Ezek közül az *Oenanthe banatica* és a *Koeleria pyramidata* az egész Dunántúlon ritka fajnak számít. Utóbbinak a most közölt előfordulás a második hazai adata. A fennmaradó 6 faj alkalmi megtelepedésű adventív [*Artemisia annua* L., *Fallopia sachalinensis* (F. Schmidt) Ronse Decr., *Rumex pulcher* L., *Cerasus vulgaris* Mill. subsp. *acida* (Dumort.) Dostál, *Salvia austriaca* Jacq., *Digitalis lanata* Ehrh.], melyek közül a legjelentősebbnek a *Fallopia sachalinensis* számít, hisz ennek a fajnak csak egy hiteles hazai adata ismert.

Az adatok jelentős része a régióban őshonos, de ritka fajok elterjedéséhez ad új információkat, valamint egyes nehezen határozható, ennél fogva hiányosan ismert fajok új előfordulásait ismerteti, néhány esetben taxonómiai kritikák megfogalmazásával. A taxonok leginkább természetes vagy féltérmezeti élőhelyeken fordulnak elő, de néhány ritka, extenzív szántókhoz vagy szünantróp élőhelyekhez köthető gyom előfordulásáról is közlünk adatokat. Számos faj a Kisalföldön gyakoribbnak számít, régióinkban történő előfordulásainak leginkább növényföldrajzi jelentősége van [például *Cardamine parviflora* L., *Cirsium brachycephalum* Jur., *Coronopus squamatus* (Forssk.) Asch., *Dipsacus pilosus* L., *Hesperis tristis* L.]. Más fajok [*Blechnum spicant* (L.) Roth., *Carex randalpina* B. Wallnöfer, *C. cespitosa* L., *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó] növényföldrajzi jelentőségét az adja, hogy az Alpok magasabb régióiban fordulnak elő, és alacsonyabb tengerszint feletti magasságban csak rendkívül ritkán jelennek meg. Az enumerációban megtalálható néhány szubatlantikus elterjedésű faj is [például *Crepis taraxacifolia* Thuill., *Teesdalia nudicaulis* (L.) R. Br., *Veronica dillenii* Crantz.], melyek döntően Dél-Zalában fordulnak elő. Adataink számos védett növényről szolgáltatnak információkat, ezzel segítve a térségben zajló természetvédelmi munkákat. Különös figyelmet érdemelnek a korábbi hagyományos gazdálkodáshoz kötődő fajok [*Pulmonaria angustifolia* L., *Carex fritschii* Waisb., *Pulicaria vulgaris* Gaertn.], melyek a tájhasználat megváltozásával az utóbbi évtizedekben megritkultak, ezért állományaikat érdemes figyelemmel kísérni.

Enumeráció

12. *Equisetum fluviatile* L. em. Ehrh. – **FKH:** *Szóce*, legeltetett láprét szivárgóvízes részén [9165.1] (MA 2010); *Hegyhátszentjakab*, a Vadása-tó déli partszegélyében [9165.1] (SZ 2013). – Korábban a Rábától délre számos helyről jelezték (KÁROLYI & PÓCS 1968, JEANPLONG 1999), azonban ezeket az előfordulásokat a jelen munkában közölt adatok kivételével aktuálisan nem sikerült megerősíteni. A szócei láprétről korábban KÁROLYI & PÓCS (1968) említette, de ezt később nem erősítették meg annak ellenére, hogy a botanikai kutatások

szempontjából frekventált helyről van szó. A most ismertetésre kerülő szőcei előfordulás egy erősen legeltetett lápréten található, mely korábban egy kezeletlen magassásos, nádas volt. A faj újbóli megjelenése a rét legeltetésének köszönhető és feltételezhető, hogy a régebbi ismert állományok eltűnése is annak tudható be, hogy a nedves réteken napjainkban ezt a kezelést már – gyakran természetvédelmi indokból – nem végzik, és így számos pionír faj – köztük az iszapzsurló – kiszorul az élőhelyről.

17. *Ophioglossum vulgatum* L. – FŐ: *Rönök*, a felsőrönöki vízmű melletti hegyi réten több száz töves állomány [9064.1] (SZ 2007); *Nemesmedves*, „Magyar-hegy” keleti lejtőjén, hegyi réten kb. 30 tő [9064.1] (SZ 2008). – A Felső-Őrség területéről eddig még nem közölték. A Rábától délre több régi adata és aktuális előfordulása is ismert (KÁROLYI & PÓCS 1968, KIRÁLY *et al.* 2002, BODONCZI 2002). A Nyugat-Dunántúl északi részén viszont csak a Kőszegi-hegységből (Cák) (KIRÁLY 1996), illetve a Soproni-hegységből (Harka, Arbesz-rét) (KIRÁLY 2004) van adata.

50. *Polystichum setiferum* (Forssk.) Woyn. – AKH: *Bejcgertyános*, Farkas-erdő telepített duglász fenyvesében néhány tő [8867.2] (KL 2011). **FŐ:** *Kemestaródfa*, a Strém-patak partján, meredek északi letörés alján 1 jól fejlett tő [9064.2] (SZ 2005). – A faj a térségünkben a *P. aculeatum*-nál sokkal ritkább. Irodalmi adatok szerint az Őrségben Ivánc (JEANPLONG 1972), az Alsó-Kemenesháton Káld illetve Ostffyasszonyfa környékén fordult elő (HORVÁTH & JEANPLONG 1962). Aktuális adatait a Zalai-dombság területéről (FARKAS 1999), a Vendvidékről, az Őrségből (BODONCZI 2002), valamint a Soproni-hegységből (KIRÁLY 2004) ismerjük, azonban mindenhol csak kis egyedszámú (1–2 töves) állománya fordul elő.

51. *Polystichum aculeatum* (L.) Roth. – AKH: *Bejcgertyános*, Farkas-erdő telepített duglász fenyvesében [8867.2] (KL 2011); *Sárvár*, Városi-erdő telepített akácok útrézsűjében [8767.4] (KL 2015). **RV:** *Nádasd*, a Csörnök partján égerliget alatt egy régi földkupac oldalában 1 tő [9065.2] (SZ 2012); *Halogy*, a Rába és a Berki-patak között, rezgőnyárral benőtt vizesárok partján 1 tő [9065.1] (SZ 2014). – A faj nyugat-dunántúli előfordulási adatait KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. A nyugati határszéli területeken (Kőszegi-hegység, Őrség, Soproni-hegység) kívüli alacsonyabban fekvő dombvidéken és a Rába-völgyben a faj igen szórványos, kis példányszámú állományokkal van jelen. Ezeket egészítik ki a Bejcgertyános és Sárvár határában fellelt állományok. A Farkas-erdő telepített duglászfenyő állomány túlevél avarján több (20–25 tő) fiatal illetve idősebb, nagyméretű példány láthatóan szaporodóképes populációt alkot.

54. *Dryopteris affinis* (Lowe) Fraser-Jenk – AKH: *Csehimindszent*, Farkas-erdőben ritka [8867.4] (KG-MA 2011). – A Kőszegi-hegység, a Soproni-hegység, az Őrség és a Vendvidék területén szórványosan megjelenő páfrány (KIRÁLY 1996, BODONCZI 1999, KIRÁLY 2004, KIRÁLY *et al.* 2002). BODONCZI (2002) a Vasi-Hegyhát területén is megtalálta. KIRÁLY *et al.* (2007) többek között a Sopron-Vasi síkról (Sopronhorpács, Iván) is közöl előfordulási adatokat. Az Alsó-Kemeneshát területéről korábban nem volt ismert az előfordulása.

59. *Blechnum spicant* (L.) Roth. – AKH: *Bejcgertyános* határában a Farkas-erdő telepített selyemfenyő állományában 2 tő [8867.4] (KL 2013). – Hazánkban csak a nyugati határszélen az Őrség és a Vendvidék területén ismertek stabil kis egyedszámú populációi (BODONCZI 1999, KIRÁLY *et al.* 2002). Időnként feltűnnek egyéb alkalmi megtelepedései – például Csepreg mellett (PAPP 1954) – de ezek a legtöbb esetben nem bizonyulnak hosszútávon életképesnek. A faj ökológiai tűrőképességének határán hazánkban a bejcgertyánosi az eddig ismert legkeletibb előfordulás.

152. *Thesium dollineri* Murb. subsp. *dollineri* – AKH: *Sitke*, Hercseg-hegy felhagyott gyümölcsös gyepejében néhány tő [8768.3] (KL 2011). – Országosan is ritka, veszélyeztetett gyomnövény. A Nyugat-Dunántúlon korábban csak 1876-ban a Zala megyei Nagykapornak mellett gyűjtötte Wiesbauer J. B. (BP-418152).

- 174. *Fallopia sachalinensis* (F. Schmidt) Ronse Decr.** – FKH: *Felsőszőlők*, János-hegy út menti törmelék lerakóhelyen egy nagyobb folt [9163.1] (MA 2010). – Téves szombathelyi adata Priszter Szaniszlótól (Soó 1985) még a hibridfaj itthoni ismerete előtti időből származik. Legközelebb az ausztriai Güssing várhegyén él (BALOGH *ex verb.*), mely a felsőszőlői előfordulástól légvonalban 25 km-re található. A Vendvidékre valószínűleg Ausztriából származó törmelékkel együtt hurcolták be, mivel a megtalálás helyével szomszédos ház osztrák tulajdonban van. A Nyugat-Dunántúlon a most közölt felsőszőlői a faj első hiteles adata.
- 194. *Rumex pulcher* L.** – NYBS: *Zalakovár*, bivalyrezervátum területén legelt gyepekben tömeges [9469.1] (MA 2013). – Hazánkban ritka faj, leginkább az ország déli részén található meg (KIRÁLY 2009). Zalakovár mellett hasonló, intenzíven legelt száraz gyepekben él, mint a Dél-Dunántúlon. A környéken más legelőn nem került elő, ezért feltételezhető, hogy az itteni állomány behurcolás eredménye. A Nyugat-Dunántúlról korábban nem jelezték.
- 205. *Polycnemum heuffelii* Láng** – NYBS: *Miháld*, erdei út szegélyében bolygatott felszínen néhány tő [9568.2] (FS 2009). – Egész elterjedési területén ritka faj. Hazánkban csak néhány aktuális adata ismert (MESTERHÁZY 2007, KOVÁCS 2014). Korábban a változattól a faji szintig több taxonómiai rangon is tárgyalt taxon feltételezhetően csak a *P. arvense* árnyékos növényekben élő alakja. A hazai gyűjteményekben lévő herbáriumi példányok jelentős része erdőkből vagy legalábbis árnyékos termőhelyekről származik. A faj aktuális adatai is sűrű növényállományokból (gyomos búzatarló) vagy erdőkből származnak. A korábban közölt kemenesháti élőhelyen ráadásul az állományban található a *P. arvense* bélyegeit mutató egyedek is (MESTERHÁZY 2007). A *P. heuffelii* gyenge taxonómiai státuszát erősíti a nemzetségen a közelmúltban elvégzett molekuláris genetikai vizsgálat is (MASSON & KADEREIT 2013). A miháldi lelőhely már nem kifejezetten a Nyugat-Dunántúlhoz köthető, de mivel országosan is ritka taxonról van szó és az előfordulás közvetlen a régió határterületéről származik, ezért célszerűnek tartottuk jelen munkában való közlését.
- 206. *Polycnemum majus* A. Braun.** – AKH: *Vásárosmiske*, Nemes-hegy bazalt kőfejtőjében [8768.3] (MA 2010). – MESTERHÁZY *et al.* (2003) korábban *P. arvense*-ként közölték a jelzett helyről, de a későbbi herbáriumi revízió és a populáció ismételt vizsgálata alapján nyilvánvalóvá vált, hogy a területen a *P. majus* él. A Nyugat-magyarországi-peremvidéken korábban nem volt ismert a faj előfordulása.
- 207. *Polycnemum arvense* L.** – AKH: *Kenyeri*, reptér parlagjain szórványosan [8668.2] (MA 2007); *Nagysimonyi*, a településtől északra szántószegélyben néhány egyed [8768.1] (MA 2010); *Ostffyasszonyfa*, Pannonia-ring kavicsos, bolygatott felszínén néhány tő [8668.3] (MA 2007); *Vönöck*, a településtől északra szántószegélyben szórványosan [8668.4] (MA 2008). RTS: Sárvár, belterület [8767.2] (KL 2013). – A torzonok közül Nyugat-Magyarországon a leggyakoribb faj, ennek ellenére viszonylag kevés aktuális adata ismert. Pionír növény, mely elsősorban sovány talajú szántók tarlószektusában, vaddisznótúrásokban és más bolygatott felszíneken jelenik meg, néha urbánus környezetben. A tápanyagban gazdag termőhelyekről hiányzik.
- 208. *Polycnemum verrucosum* Láng** – AKH: *Kenyeri*, reptér taposott felszínein kevés egyed [8668.2] (MA 2010); *Csöngé*, a településtől délre akácültetvény gyomirtózott sorközeiben számos egyed [8668.4] (MA 2008). ELD: *Nagykanizsa-Sormás*, volt katonai gyakorlóter homokbuckáinak bolygatott felszínén szórványosan [9567.2] (MA 2010). – A *Polycnemum heuffelii*-hez hasonlóan szintén kétes taxon. A populációkat több éven keresztül vizsgálva megállapítható, hogy azokban változnak a *P. arvense* és a *P. verrucosum* habitusú egyedek, sőt a legtöbb populációban általában mindkét faj egyedei is fellelhetők. A *P. verrucosum* típusú egyedek általában a nagyon sovány vagy taposott termőhelyen nőnek, míg a *P. arvense* típusúak inkább a növényzettel jobban benőtt, jobb vízháztartású részeken. A *P. verrucosum*

és a *P. heuffelii* taxonómiai helyzetének tisztázásához leginkább azok azonos termőhelyen való nevelésével végzett kísérletek vezethetnek eredményre.

- 213. *Chenopodium botrys* L. – AKH:** *Sárvár-Hegyközség*, belterületi út padkáján [8767.4] (KL 2012). **RTS:** *Ikervár*, szélturbinák szervizútján [8767.3] (KL 2012); *Sárvár* belterület, bazaltzúzalékos parkolóban [8767.2] (KL 2013); *Óláb-Alsószeleste* vasútállomás rakodóján 1 tő [8767.1] (SD 2015). **FKH:** *Óriszentpéter*, Őri-ÉK-1 kutatófúrás bazalttal felszórt alapján gyakori [9164.4] (MA 2011). – Elsősorban bolygatott élőhelyeken megjelenő növény. A Nyugat-Dunántúlon kifejezetten ritka. A cáki kőfejtőből és a Kőszegről származó adatai több mint száz évesek (FREH 1883, WAISBECKER 1908). Ugyancsak az 1800-as évek végén az Alsó-Kemeneshátan található Csöngye településen is gyűjtötték (Piers V. 1889, SAMU). A Rábától délre korábban csak Pusztaszentlászló és Murakeresztúr községekből került elő a múlt század közepén (Károlyi Á. 1957, BP-398895, illetve Boros Á. 1922, BP-421385). Az ikervári, óriszentpéteri és sárvári előfordulások nagy valószínűséggel behurcolás eredményei, melynek forrása a Keszthelyi-hegység lábánál fekvő Bazsi település melletti bányából származó bazaltzúzalék.
- 220. *Chenopodium vulvaria* L. – GYS:** *Sorokpolány* belterületén házfal tövében néhány egyed [8866.3] (MA 2006). **RTS:** *Sárvár*, a Várpark gyalogösvényén [8767.2] (KL 2012). **RS:** *Völcsej*, a katolikus templom környékén, házfalak tövében [8566.2] (KG 2006). – A Nyugat-Dunántúlról csak kevés és régi előfordulási adattal rendelkező faj (BORBÁS 1887). Gyűjtései ismertek Sorkikápolna (Márton J. 1890, BP-46131), Nagykanizsa (Károlyi Á. 1950, BP-292910), Sormás (Károlyi Á. 1964, BP-403596), Gósfá (Károlyi Á. 1952, BP-292909) településekről. Újabban JEANPLONG (1999) közölte Vasvárról. A most fellelt állományai jellemzően települések belterületéhez köthetők. Leginkább a régi házak falainak tövében, lehulló és porladó vakolat között jelenik meg. KIRÁLY (2004) Sopronban szintén hasonló termőhelyen találta.
- 316. *Sagina apetala* Ard. subsp. *erecta* (Hornem.) F. Herm.** (Syn: *Sagina micropetala* Rauschert) – **KV:** *Lendvadedes*, a víztározó melletti parkoló nyílt felszínein [9465.1] (MA 2008). – A tőalak a településeken gyakori fajnak számít, ezzel szemben az alfaj a térségben igen ritka. A Kőszegi-hegységből csak az osztrák oldalon volt korábbi adata (TRAXLER 1984). Újabban PINKE *et al.* (2003) találták néhány extenzív szántón Katafa és Sopron térségében. Két korábbi gyűjtése Szőcéről (Boros Á. 1954, BP-424733) és Nagykanizsa környékéről (Károlyi Á. 1962, BP-295044) származik.
- 318. *Sagina subulata* (Sw.) C. Presl. – AKH:** *Sitke*, Sitkei-erdő, erdei úton [8768.1] (KL 2011). – A Nyugat-Dunántúlon szórványosan megjelenő faj, amelynek aktuális adatait KIRÁLY *et al.* (2007) közlik. A Savaria Múzeumban található Jeanplong József Ivánból származó herbáriumi lapja (BALOGH & KULCSÁR 2013).
- 326. *Herniaria hirsuta* L. – AKH:** *Sótony*, gabonavetésben [8867.2] (KL 2011). – Jellemzően pionír talajfelszíneken vetésekben, egyéves parlagon, útszéleken megjelenő apró termetű, heverő szárú nem éppen feltűnő megjelenésű növény. Talán ez is hozzájárul ahhoz, hogy viszonylag kevés lelőhellyel dokumentált faj a Nyugat-Dunántúlon. Korábban Jeanplong József 1951-ben gyűjtötte Szombathelyen (BALOGH & KULCSÁR 2013). Aktuális adatait a Soproni hegységből KIRÁLY (2004), a Kemeneshát több pontjáról – Alsóújlak, Vasvár, Egervölgy, Szemenye, Káld – PINKE *et al.* (2003) közlik.
- 330. *Spergula pentandra* L. – ZH:** *Belezna*, vasútállomás környékén, parlagon [9667.3] (MA 2008). – Zala megye déli részének homokos területein Zalaszentjakab (1953, BP-295506), Hosszúvölgy (1956, BP-295508) és Homokkomárom (1953, BP-248538) mellett gyűjtötte Károlyi Árpád. Ezek az előfordulások a belső-somogyi állományok északi határát rajzolják ki. A régi zalai adatokat az intenzív kutatás ellenére sem sikerült megerősíteni, csak egy Belezna környéki homokos parlagról került elő alacsony egyedszámban. Megtalálását nehezíti, hogy gyakran a hozzá hasonló *Spergula arvensis* állományában szálanként jelenik meg.

- 416. *Pulsatilla nigricans* Störck.** – **AKH:** Nagysimonyi, szőlőhegyen, szőlők közötti gyeppen, százas egyedszámban [8768.1] (MA-KL 2012); *Kemenesmihályfa*, a településtől északnyugatra lévő cserjésedő legelőn néhány tő [8768.2] (MA 2007). – A térségünkben soha nem volt gyakori faj, de az utóbbi évtizedekben még inkább visszaszorulóban van. Élőhelyeit leginkább a művelés (legeltetés, kaszálás) felhagyása miatt bekövetkező cserjésedés veszélyezteti (például a Kissomlyón található állomány). Igen érdekes a Nagysimonyi szőlőhegyen előkerült populáció, amely egy hétvégi telek fűnyíróval nyírt gyeppben található. Az állomány szemmel láthatóan jól érzi magát, és az alacsonyra nyírt gyeppben terjed, mivel az első fűnyírás idejére termései rendszerint már beérnek.
- 496. *Sisymbrium strictissimum* L.** – **RS:** Répceszentgyörgy, a Répce-folyó menti facsoportok üde szegélyében [8667.1] (MA 2006); *Gyalóka*, Zsira, Répcevis, az államhatártól a településig a Répce mentén több helyen [8565.2, 8566.1, 8566.3] (KG 2003). **PS:** *Felsőcsatár*, a falutól délre, a Pinka-patak jobb partján magaskórós növényzetben [8764.4] (SZ 2005). – Aktuális előfordulásait a Soproni-hegységből KIRÁLY (2004) ismerteti. Ezen kívül csak BORBÁS (1887) szombathelyi és WAISBECKER (1895) kőszegdorozslói adata említhető. Feltételezhetően a területünkre az Alpok előteréből jutott le a Pinka- és a Répce-folyó közvetítésével. A régióhoz legközelebb a Somlón lévő üde erdőkben fordul elő (MESTERHÁZY *et al.* 2003).
- 498. *Sisymbrium orientale* L.** – **RTS:** *Sárvár*, belterület [8767.4] (KL 2014). – A faj a Nyugat-Dunántúlon elsősorban a Fertőmelléki-dombsorról a *Laitaicum* flórajárás területéről ismert (KIRÁLY 2001, PINKE *et al.* 2003). TRAXLER (1984) a szomszédos Burgenland területéről is közli. Sárváron egy közút melletti zöldterületből került elő néhány töve. Valószínűleg a növény magja egy gépjárművel kerülhetett oda. A növényt 2015-ben a város más pontján is megtaláltuk.
- 516. *Hesperis tristis* L.** – **AKH:** *Kenyeri*, reptér, cserjésedő száraz gyeppen [8668.2] (SD 2013). – Nyugat-Magyarországról csak régi Soproni-hegységből származó adatát (GOMBOCZ 1906) és a Fertőmelléki-dombsoron lévő aktuális előfordulását (KIRÁLY 2001) ismerjük, azonban a szomszédos Kisalföld számos pontján megtalálható (POLGÁR 1941). A Kemenesháthoz legközelebb Pápa környékén vannak aktuális adatai (MESTERHÁZY *ined.*). Kenyeri környékén az Alsó-Kemeneshát („Cser”) fennsíkján lévő löszös foltokon számos Kisalföldön előforduló faj megtalálható (*Chrysopogon gryllus*, *Adonis vernalis*, *Allium sphaerocephalon*), melyekkel analóg a *Hesperis tristis* előkerülése.
- 518. *Hesperis sylvestris* Crantz** – **ZH:** *Nagykanizsa-Sormás*, üde, cserjésedő magaskórósban [9567.2] (MA 2005). – Magyarországon ritka, hiányosan ismert faj. Ritkasága kifejezett Nyugat-Magyarországon, ahol korábban csak KÁROLYI *et al.* (1972) közli Zákány mellől, illetve JEANPLONG (1983) Szombathely és Torony környékéről. Újabban KIRÁLY *et al.* (2007) ismertette egyetlen adatát Petőhenyéről. Valószínűleg nem kötődik kifejezetten erdőkhöz, hanem inkább üde szegélyek, cserjések, magaskórósok növénye.
- 538. *Cardamine parviflora* L.** – **GYS:** *Vát*, Váti erdő, Kőris-patak melletti égeresben [8766.2] (KL 2013). **RTS:** *Sárvár*, belterületi virágágyásban [8767.2] (KL 2014). – A faj aktuális Nyugat-Dunántúli előfordulási adatait KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. Ebből is kitűnik, hogy a faj a térségben meglehetősen ritka. Elsősorban a Kisalfölddel határos területeken jelenik meg kis egyedszámban. A Váti-erdőben jó vízellátású égeres aljnövényzetében találtuk. A sárvárihoz hasonló virágfölddel történő behurcolásból származó adventív megjelenéséről már KIRÁLY (2004) is beszámolt.
- 570. *Draba muralis* L.** – **KZD (G):** *Pördefölde*, erdei kisvasút bazaltkövein [9466.1] (MA 2006). **ELD:** *Csapi*, szőlőhegy bolygatott felszíneken [9468.4] (MA 2007). **SM:** *Sopron*, Ikva-menti réten [8265.3] (KL 2014). – A faj elterjedése a térségben túlnyomórészt a Délnyugat-Dunántúltra koncentrálódik. A korábbi irodalmi adatai is ebből a térségből származnak (KÁROLYI & PÓCS 1957). A Nyugat-Dunántúl más részein szinte ismeretlen. Újjonnan fellelt

állományai közül kitűnik a Sopron melletti, mely az elterjedési területének súlypontjától jóval távolabbra esik.

- 582. *Teesdalia nudicaulis* (L.) R. Br.** – **ZH:** *Belezna*, szántóföld szegélyében tömeges [9667.4] (MA 2008); **ZH:** *Órtilos*, Órtilos-erdő útszegélyeiben, tűzpásztáin szórványos [9667.4] (MA 2008). – Hazánkban először az Órtilos-erdőből került elő a faj (KÁROLYI & PÓCS 1957), majd hosszú ideig itt nem találták meg. FARKAS (1999) aktuális órtilos előfordulását már nem is említi. Jelen adatok azonban megerősítik, hogy a faj még napjainkban is él a területen. A szomszédos Belső-Somogyban még több helyen megtalálható, jellegzetes élőhelyei a bolygatott ezüstperjés gyepek és a savanyú homokon lévő tűzpászták (LÁJER 2005). Szántókról korábban nem jelezték.
- 603. *Coronopus squamatus* (Forssk.) Asch.** – **RS:** *Tormásliget*, földút szegélyében néhány egyed [8566.4] (MA 2005). – Az egész Dunántúlon rendkívül ritka fajnak csak Szombathelyről volt korábbi adata (GÁYER 1913). Újabban PINKE *et al.* (2003) közlik völceji előfordulását. Feltehetőleg a térség északi, Kisalfölddel érintkező mezőgazdasági területein elterjedtebb lehet, csak élőhelyein jár kevés botanikus.
- 622. *Calepina irregularis* Adans.** – **RS:** *Csapod*, telepített akácosban tömeges [8467.4] (MA 2007). **AKH:** *Sitke*, „Kocsok” száraz gyeppen tömeges [8768.3] (MA 2013). – A Nyugat-Dunántúlról korábban KÁROLYI & PÓCS (1964) jelzi Zalaapáti környékéről. Az általunk megtalált állományok valószínűleg adventív megtelepedések. A régióhoz legközelebb a Balaton északnyugati régiójában fordul elő, ahol útszéleken, mezsgyéken néhol tömeges (MESTERHÁZY *ined.*).
- 719. *Potentilla rupestris* L.** – **AKH:** *Sitke*, Sitkei-erdő, erdészeti út padkáján [8768.1] (KL 2011); *Bejcggyertyános*, Farkas-erdő, bükkös szegélyében [8867.2] (MA 2012). **FŐ:** *Rönök*, Alsórönöktől északra az egykori nyomsávi út szegélyében néhány tő [9064.1] (SZ 2006). – A faj nyugat-dunántúli aktuális előfordulási adatait KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. Ezeket egészítik ki az Alsó-Kemenesháton újonnan előkerült állományok. A Sitkei-erdőben a fajt Filarszky már 1909-ben gyűjtötte (KIRÁLY *et al.* 2007). Jeanplong József 1989-es Ostffyasszonyfa melletti tölgyesből származó gyűjtése vélhetően szintén a Sitkei-erdőből származik (BALOGH & KULCSÁR 2013). A Felső-Őrségből korábban nem közölték.
- 822. *Cerasus vulgaris* Mill. subsp. *acida* (Dumort.) Dostál** – **FKH:** *Szőce*, a település környékén lévő erdőben, faültetvényekben több helyen kivadulva [9165.1, 9065.3, 9065.4] (MA 2010). – BALOGH *et al.* (2004) szerint meghonosodott neofiton, melynek hazai inváziós megjelenéséről nem találtunk adatot. A Nádasdi-fennsík déli részén lévő változó vízhatású területeken lévő erdei fenyő ültetvényekben, degradált fenyőelegyes-tölgyesekben terjedőben van, de jelentősebb inváziója egyelőre csak Szőce környékén figyelhető meg. A Nyugat-Dunántúl flórájára új taxon.
- 911. *Lathyrus nissolia* L.** – **FŐ:** *Nemesmedves*, Nemesmedves és Vasszentmihály közötti közút közelében földút cserjésedő szegélyében néhány egyed [9064.1] (SZ 2014). – A Nyugat-Dunántúlon ritka faj (Soó 1966). Aktuális előfordulásai a Göcsejből (PINKE *et al.* 2005) és a Répce-síkról (KIRÁLY *et al.* 2007) ismertek, ahol mindenütt csak kevés példányszámban található meg. A faj leginkább a kötött, agyagos talajokon lévő parlagokon, mezsgyéken, száraz gyepeken jelenik meg.
- 1047. *Euphorbia villosa* Waldst. et Kit.** – **FKH:** *Szalfő*, erdei utak kékperjés szegélyében [9163.2] (MA 2007). – A faj északnyugat-dunántúli aktuális adatait KIRÁLY *et al.* (2007) foglalja össze. Az Őrségből csak régi előfordulásai ismertek (GÁYER 1925, KÁROLYI & PÓCS 1969). Bár KÁROLYI & PÓCS (1969) a faj élőhelyéül ligeterdőket, magassásosokat, lápréteket nevez meg, azonban az Őrségben szinte mindig kékperjés erdőszegélyben vagy útrézsűben él. Hasonló élőhelyről korábban JEANPLONG (1983) is közölt adatot Nárai mellől.
- 1048. *Euphorbia seguieriana* Neck.** – **AKH:** *Borgáta*, a 84-es út rézsűjében [8868.1] (KL 2012). – A Nyugat-Dunántúlon ritka faj. Egyedül a Fertőmelléki-dombsor vegetációjában

(*Laitaicum*) elterjedt (KIRÁLY 2001). Ezekon kívül a térségből két irodalmi adatát ismerjük BORBÁS (1887) a Ság-hegyről, KESZEI (2000b) a Kenyeri reptér száraz gyepjéből jelezte. A faj a Ság-hegyről újabban nem került elő (MESTERHÁZY *et al.* 2003).

- 1078. *Polygala amarella* Crantz** – **AKH:** *Vashosszúfalu*, Ódorfai téglagyár melletti fiatal tölgytelepítésben [8868.3] (MA 2013). – Térségünkben ritka faj, aktuális adata csak a Kőszegi-hegységből (KIRÁLY 1996) és a Sopronkőhidai-medencéből (KIRÁLY G. *ex verb.*) ismert. Korábban Zala megye néhány pontjáról (Nagykanizsa környéke, Károlyi Á. 1942, BP-480161; Batyk, Nagy É. 1954, BP-238216; Muraszemenye, Károlyi Á. 1948, BP-480462) és Sopron környékéről (Ágfalva, Kárpáti Z. 1944, BP-198385; Tómalom, Kárpáti Z. 1932, BP-390686) gyűjtötték. Jó víztartóképes agyagos talajokat, szivárgóvizes vagy a talajvíz által befolyásolt termőhelyeket kedveli. A termőhelyek kiszáradása miatt számos korábbi élőhelyéről eltűnt.
- 1163. *Viola elatior* L.** – **SM:** *Sopron*, Ikva-menti réten [8265.3] (KL 2011). – A térségből nagyon kevés adata ismert. WALLNER (1903) és GOMBOCZ (1906) a Soproni-hegységből, GÁYER (1927) Rum határából, míg KÁROLYI *et al.* (1971) Gósfá mellől jelezték a növény előfordulását. Jeanplong Józsefnek az iváni Alsóerdőből származó herbáriumi lapja (1951) a Savaria Múzeumban található (BALOGH & KULCSÁR 2013). Újabban a Répce-sík és a Fertőmelléki-dombság néhány pontjáról is előkerült (KESZEI 1997, KIRÁLY *et al.* 2007).
- 1224. *Epilobium palustre* L.** – **VHH:** *Kétvölgy*, Grajka-patak völgyének szivárgóvizes magassásosaiban [9163.1] (MA 2007); *Orfalu*, Hársas-patak völgyének legfelső szakaszán lápréten [9163.1] (KG 2009); *Farkasfa*, focipálya mellett zombéksásos lápban [9163.2] (KG 2010). **FKH:** *Kondorfa*, a településtől nyugatra vágásterület nedves helyein [9164.1] (KG 2010). – Korábban a Délnyugat-Dunántúl több pontjáról is jelezték (BORBÁS 1887, PÓCS *et al.* 1958, KÁROLYI & PÓCS 1964, 1968) napjainkban azonban csak a Vendvidékről került elő. A Kőszegi-hegységből (WAISBECKER 1891) és a Soproni-hegységből (KÁRPÁTI 1949) csak régi adatai vannak. Jó vízellátottságú zombéksásosok, úszólápok, szivárgóvizes lápok növénye. Termőhelyének vízviszonyaira rendkívül érzékeny, igényli, hogy annak talaja egész évben nedves legyen. Megfogyatkozása az élőhelyek kiszáradásával és szukcessziójával magyarázható.
- 1227. *Epilobium obscurum* Schreb.** – **FKH:** *Szóce*, láprétet tápláló forrás szivárgóvizes helyein [9165.1] (MA 2006). – PÓCS *et al.* (1958) korábbi adatának megerősítése. A Délnyugat-Dunántúlon korábban csak Lipeszentadorjánból jelezték (KÁROLYI & PÓCS 1957). Előfordulási adatainak csekély száma egyrészt nehéz felismerhetőségén is alapszik, másrészt a források vízhozamának csökkenésével élőhelyei is visszaszorulóban vannak.
- 1237. *Hippuris vulgaris* L.** – **ZH:** *Garabonc*, a település déli végében út menti árokban kis állomány [9468.2] (MA 2006). – Nyugat-Magyarországon rendkívül ritka faj, melynek mindössze két korábbi irodalmi említése ismert. A vas megyei Petőmihályfa mellől GÁYER (1932) jelezte. Ezt az adatot azonban később nem sikerült megerősíteni. A település környékén lévő lápréteket a múlt század közepén lecsapolták, így a faj eltűnése valószínűsíthető. KÁROLYI & PÓCS (1964) a régióval szomszédos Dráva-síkon Órtilosból közölték, pontos helymegjelölés nélkül. Ugyanitt a település kavicsbányájában a fajnak ma is erős populációja él (KIRÁLY G. *ex verb.*). Az újonnan megtalált állomány a nagy forgalmú út és a település közelsége miatt erősen veszélyeztetett. A közelből aktuálisan csak a Kis-Balaton néhány csatornájából ismert a faj előfordulása (VIDÉKI R. *ex verb.*). Említésre érdemes, hogy a fajt az akvaristák is használják, és néha természetes vizekbe is kihelyezik. Ilyen jellegű adventív megjelenés ismert a Soproni-hegységben (SCHMIDT D. *ex verb.*).
- 1266. *Libanotis pyrenaica* (L.) Bourg.** – **AKH:** *Vásárosmiske*, Púpos-hegy lejtősztyeppjében [8768.3] (KL 2005). – Száraz tölgyesek, sztyeprétek faja, amely a Nyugat-Dunántúlon meglehetősen ritkának számít. A szomszédos kistápló területeken főleg útmezsgyéken él (SCHMIDT D. *ex verb.*). A Soproni-hegységből csak száz éves adatai ismertek (GOMBOCZ 1906).

JEANPLONG (1972) a sitkei Hercseg-hegyről, KOVÁCS (1996) a Kissomlyóról, KIRÁLY (1996) a Kőszegi-hegységből közölte előfordulását.

- 1276. *Oenanthe banatica* Heuff.** – **MBS:** *Letenye*, Mura menti fűzligetben [9566.3] (MA 2008) (ugyanitt ugyanebben az évben a fajt Kevey Balázs is megtalálta lásd (KEVEY 2015)). – A Nyugat-magyarországi peremvidéken korábban teljesen ismeretlen fajt, a közelmúltban az osztrák-magyar határtól nem messze, a Strém-patak egyik égerligetében – Ausztriára újként – is megtalálták (FISCHER & NIKLFELD 2008). Horvátországból ismert ugyan, de állományai a Murától csak jóval délebbre fordulnak elő. Azon „illír-dácikus harapófogó” fajaink egyike, melyek a Kárpát-medencébe két migrációs útvonalon az Alpok és a Kárpátok előterében jutott fel.
- 1311. *Peucedanum officinale* L.** – **AKH:** *Kemenessömjén*, változó vízhatású cseres-tölgyes szegélyében erős állomány [8668.4, 8768.2] (MA 2013). – A térségben csak Vitnyéd mellől (CSAPODY 1953) volt régi hiteles adata. Később a cséri szikeseken is előkerült (KESZEI 2000a), majd újabban az Alsó-Kemenesháton Egyházaskesző mellől KIRÁLY *et al.* (2007) említik. Az újonnan megtalált állomány az egyházaskeszőihez hasonló kiligetesedő cseres-tölgyesben található, melyek korábban legelőerdők voltak. Napjainkban az akác ültetése, valamint spontán terjedése miatt a cseres-tölgyesek és azok szegélyvegetációja nagymértékben veszélyeztetetté vált. A folyamat a *P. officinale* új termőhelyét is érinti. A most felfedezett élőhely néhány száz méteres sugarában található sűrű cserjésekben még napjainkban is található a faj néhány túlélő egyede, ami valószínűsíti, hogy az Alsó-Kemeneshát változó-vízhatású legelőerdeiben korábban jóval elterjedtebb lehetett.
- 1385. *Gentiana pneumonanthe* L.** – **RV:** *Ikervár* és *Sótony* között a Herpenyő-patak melletti réten százas egyedszámú állomány. [8767.4] (KL 2012). – Az Őrség kékperjés lápréteinek szórványos faja, melynek a Rába-völgyéből már csak kevés előfordulása ismert. Korábban JEANPLONG (1972) közli a szarvaskendi Rába ártérről, valamint KOVÁCS & TAKÁCS (1998) az alsószőlőnői láprétekről. Újabban Bejcgertyános határában a Herpenyő-menti mocsárréten (KULCSÁR & MESTERHÁZY 2008) és a Hollósi-erdőtől keletre lévő mocsárréten (KOVÁCS *et al.* 2000) is előkerült. MESTERHÁZY (2013) a Hollósi-erdő kékperjés tisztásán találta. A térségünkben még a Répce-menti réteken élnek erős populációi (KESZEI 1997).
- 1425. *Pulmonaria angustifolia* L.** – **AKH:** *Sitke*, szőlőhegyen szálkaperjés gyepeben erős állomány [8768.1] (MA 2013). – Országszerte visszaszorulóban lévő, a térségben nagyon kevés adattal rendelkező faj (KIRÁLY *et al.* 2007). Az Alsó-Kemeneshátról korábban HORVÁTH (1978) jelezte Ostffyasszonyfa környékéről, de ezt az adatot később nem sikerült megerősíteni. Leginkább felhagyott szőlők vagy legelőerdők szálkaperjés, regenerálódó gyepeiben él. Az élőhely cserjésedésével kiszorul, így viszonylag rövid ideig tartó szukcessziós stádiumban érzi jól magát.
- 1457. *Omphalodes scorpioides* (Haenke) Schrank** – **AKH:** *Sárvár*, Saroltamajor mellett a Kemeneshát letörésén található gyertyános-tölgyes erdő szivárgó vizes élőhelyen [8767.2] (MA-KL 2012). **RV:** *Bejcgertyános*, Herpenyő-patakot kísérő ligetekben [8867.3] (KL 2012). **RTS:** *Sárvár*, Csónakázó-tó melletti parkerdőben [8767.4] (KL 2013). – A faj aktuális nyugat-dunántúli előfordulási adatait KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. A Rába-menti lelőhelyeit MESTERHÁZY (2013) foglalja össze. Az újonnan fellelt állományok tovább pontosítják a faj nyugat-dunántúli elterjedésére vonatkozó ismereteinket.
- 1490. *Galeopsis ladanum* L.** – **AKH:** *Sitke*, genyőtés-tölgyes bolygatott szegélyében elszórtan [8768.1] (MA 2013). – WAISBECKER (1891) a Kőszegi-hegység egyes szántóin gyakran jelzi, Zalából KÁROLYI *et al.* (1971) még a múlt század közepéből is számos adatot közöl. Napjainkra az extenzív művelésű, sovány talajú szántók megfogyatkozásával a faj erőteljesen visszaszorult. Legutóbb Zala megye két pontjáról jelezte PINKE *et al.* (2005). A sitkei állomány ezektől az adatoktól eltérően nem szántón, hanem zavart mészkőrűlő

- cseres-tölgyes tisztásán került elő. A sitkeihez hasonló élőhelyen történő előfordulások az Északi-középhegységből is ismertek (CSIKY 2004).
- 1542. *Lycopus exaltatus* L. – GYS:** *Ölbő*, „Pap-tó” gyepeiben [8767.1] (KL 2011). **RS:** *Csér*, téglagyári tavak [8567.4] (KG 2009). – A térségben ritka faj. Csak régi – több mint száz éves – irodalmi adatait ismerjük a Kőszegi-hegységből (WAISBECKER 1882, FRET 1883) és Sopron mellől (GOMBOCZ 1906). A *L. europaeus*-szal ellentétben nem kötődik kifejezetten a vizes élőhelyekhez, hanem mezofil erdőszegélyekben vagy magaskórósodó gyepekben is előfordul.
- 1560. *Salvia austriaca* Jacq. – ELD:** *Pusztaszentlászló*, temető mellett száraz gyepeken néhány tő. [9367.3] (MA 2007). – A Nyugat-Dunántúlról korábban nem volt ismert. Legközelebb Csurgó helymegjelöléssel említi HÉJJAS & BORHIDI (1960), valamint a Kőszegi-hegység osztrák oldaláról van egy régi adata (BORBÁS 1887). Bár a jelen munkában közölt pusztaszentlászlói adat egy jó természetességű mezofil gyepekből származik, az alacsony példányszámú állomány és az élőhely melletti jelentős gépkocsiforgalom ténye felveti a behurcolás lehetőségét. Az adventív megtelepedés gyanúját erősíti az is, hogy a környező hasonló adottságú gyepekben nem találtuk meg a fajt.
- 1623. *Digitalis lanata* Ehrh. – MBS:** *Muraszemenye*, a településtől délre lévő kavicsbánya degradált felszínén nagy egyedszámban, közvetlenül a Mura mellett [9565.2] (LA 2009). – A faj hazai őshonossága kérdéses (vö. KEVEY & POZSONYI 2003), mivel régóta gyógynövényként termesztik és számos esetben kivadulva jelenik meg a természetes areáján kívül. Bár a hazai állományok zöme sziklagyepekben, pusztafüves lejtőkön és löszgyepekben él, a növény számos esetben jelenik meg bolygatott vagy másodlagos élőhelyeken. Mivel a Mura menti előfordulás közelében nem ismert termesztése, magja valószínűleg a folyó közvetítésével vagy a bányában dolgozó munkagépekkel kerülhetett a területre. A Mura mente szlovén területén nem ismert (vö. BAKAN 2006). A Nyugat-Dunántúl flórájára új faj.
- 1625. *Pseudolysimachion longifolium* (L.) Opiz. – AKH:** *Sótony és Bejcggyertyános* közötti közút melletti árokban [8867.2] (KL 2012). – A Nyugat-Dunántúlon üde mocsárréteken még nem számít ritkaságnak, az Alsó-Kemenesháton azonban a faj számára kedvező élőhely hiányában igen ritka. A most fellelt állománya sem természetes élőhelyhez köthető, mivel a közút melletti vízvezető árokból került elő.
- 1646. *Veronica dillenii* Crantz. – VH:** *Felsőcsatár*, Vas-hegy nyílt sziklagyepében alacsony egyedszámban [8764.4] (MA 2006). – KÁROLYI & PÓCS (1964) Lenti és Órtilos környékéről jelzi. Utóbbi helyen az Órtilos-erdőben még napjainkban is megtalálható (MESTERHÁZY *ined.*). A közelmúltban a Harkai kúpon (KIRÁLY *et al.* 2005) került elő, ahol élőhelye a jelen munkában közölt felsőcsatárihoz hasonló, mivel a faj mindkét helyen nyílt szilikát-sziklagyepben él. A Vas-hegyen lévő sziklagyepet a Felsőcsatár mellett létesült kőfejtő és a talkumbánya gyakorlatilag teljesen tönkretette. Napjainkra mindössze egyetlen jó állapotú sziklakibúvás maradt fenn, ahol a *Veronica dillennii* állománya is megtalálható.
- 1662. *Melampyrum barbatum* Waldst. et Kit. – AKH:** *Borgáta* mellett a 84-es út rézsújában [8868.1] (KL 2012). **ELD:** *Kisbucsa*, a településtől délre lévő kis domb homokbányájának szegélyében [9167.4] (MA 2015). **VH:** *Felsőcsatár*, a településtől északra, az országút rézsújában [8764.4] (SZ 2014). – A Nyugat-Dunántúlon a faj aktuális előfordulásait a Fertőmelléki dombsorról (KIRÁLY 2001) és a Soproni-hegységből (KIRÁLY 2004) ismerjük. Korábban a Délnyugat-Dunántúl számos pontról közölték löszös szántók szegélyéből (KÁROLYI *et al.* 1971). A Savaria Múzeumban Jeanplong József régi herbáriumi lapjai találhatók, aki a fajt Cák (1938) és Iván (1951) határában gyűjtötte (BALOGH & KULCSÁR 2013).
- 1693. *Orobancha pancicii* Beck. – ELD:** *Szemenyecsrnye*, Aligvár, domb lábánál lévő degradált, kiritkuló gyertyános-tölgyesben *Knautia drymeia* foltokban számos egyed

- [9565.2] (MA-LA 2009). – Aktuális adatai a Kőszegi-hegységből és Nagykanizsa környékéről (Szepetnek) ismertek, de korábban az Egerszeg-Letenyei-dombság déli részének néhány pontjáról (Obornak, Bázakerettye, Homokkomárom) is gyűjtötték (KIRÁLY *et al.* 2005). Az aligvári lelőhely a faj harmadik aktuális hazai adata.
- 1777. *Valerianella dentata* (L.) Pollich.** – **GYS:** Csényei Tilos-erdő, földút szegélyében [8767.3] (KL 2014). – A térségben szórványosan megjelenő faj. JEANPLONG (1999) Nári mellett szántóföldön találta. PINKE *et al.* (2003) Katafa, Fertőrákos és Harka településekről jelzik az előfordulását. Jeanplong József korábban Szombathely, Gőr és Lukácsháza határából is gyűjtötte (BALOGH & KULCSÁR 2013).
- 1785. *Dipsacus pilosus* L.** – **ZH:** *Orosztony*, a településtől délre, patakmenti égeresben [9368.3] (MA 2005). **RS:** *Mesterháza*, Laskod-erdő, Répce mentén gyomos, áréri magaskórósban [8667.1] (MA 2008). – Délnyugat-Dunántúlról viszonylag sok adatát ismerjük (BORBÁS 1887, KÁROLYI & PÓCS 1969), de napjainkban itt sem tekinthető gyakori fajnak. A régió északi részén csak kevés lelőhelye van, ezek is nagyrészt a közelmúltból származnak (KIRÁLY *et al.* 2007). A Répce-folyó felső szakaszáról korábban nem volt ismert.
- 1799. *Campanula cervicaria* L.** – **KZD (G):** *Kozmadombja*, Kerkakutas-Kozmadombja erdészeti út menti csarabos szegélyben [9265.1] (MA 2008). **RS:** *Iván*, Csapod felé vezető út mentén, cseres-tölgyes szegélyében kevés egyed [8567.2] (MA 2006). **GYS:** *Szombathely*, Püspöki-erdő cseres-tölgyes szegélyében néhány tő [8865.2] (SD 2015). – A Kőszegi-hegységben (KIRÁLY 1996), a Vas-hegyen (BORBÁS 1887), az Őrségben és Zalában (KÁROLYI *et al.* 1971) szórványosan fordul elő. Főleg száraz, nyílt erdőszegélyekben él, ezek cserjésedésével, erdősülésével jelentősen visszaszorult.
- 1801. *Campanula bononiensis* L.** – **RS:** *Dénesfa*, Dénesfa–Répceszemere közötti közút menti árokban alacsony példányszámban [8568.3] (MA 2011). **RS:** *Nemeskér*, Kardos ér mellett a temetőtől keletre [8566.2] (KG 2007). – A térségben szórványosan megjelenő faj, mely leginkább hegységeinkben (Vas-hegy, Kőszegi-hegység, Soproni-hegység, Ság-hegy, Kissomlyó) fordul elő (KIRÁLY 1996, 2004, MESTERHÁZY *et al.* 2003). Néhány korábbi jelzése van az Egerszeg-Letenyei dombság területéről (KÁROLYI *et al.* 1971). Korábbi adatai a Répce-síkról nem voltak ismertek.
- 1860. *Pulicaria vulgaris* Gaertn.** – **AKH:** *Kemenessömjén*, cserjés legelő pocsolyáinak szegélyében [8668.4] (MA 2008); *Egervölgy*, felhagyott katonai gyakorlótér pocsolyáiban [8867.4] (MA 2006). **FKH:** *Órimagyarósd*, a településtől északra lévő földutak keréknyomaiban [9165.1] (MA 2010). **RV:** *Molnászezsőd*, a Csörnök-patak ártéren „belvizes” szántón néhány tő [8966.3] (SZ 2006). – Jellemzően kötött talajú termőhelyeken, pocsolyák szegélyében megjelenő, iszapnövényzetben élő faj. Korábban a Rábától délre számos helyről gyűjtötték (KÁROLYI *et al.* 1974), míg attól északra csak több mint 100 éves adata ismert a Kőszegi-hegységben (WAISBECKER 1891).
- 1922. *Artemisia annua* L.** – **AKH:** *Sárvár-Hegyközség*, rekultivált hulladéklerakó felületén [8767.4] (KL 2012). – Nyugat-Ázsiai eredetű adventív faj. Elsősorban bolygatott élőhelyek, ruderalis gyomtársulások növénye. A Nyugat-Dunántúlról sem korábbi irodalmi adata, sem gyűjtött herbáriumi lapja nem ismert. A most fellelt előfordulás minden bizonnyal a rekultivációhoz felhasznált talajjal történő behurcolás eredménye.
- 1944. *Senecio sylvaticus* L.** – **AKH:** *Bejcgvertyanos*, Farkas-erdő, vágásokban [8867.4] (KL 2011). **FKH:** *Ispánk*, a Viszákra haladó erdészeti út mentén vágásban szórványosan [9164.2] (MA 2010). – A térségben szórványosan megjelenő faj. Jellemzően az erdei vágásnövényzet tagja. Az Alsó-Kemenesháton a Farkas-erdőben is ilyen élőhelyről kerül elő.
- 1945. *Senecio viscosus* L.** – **AKH:** *Bejcgvertyanos*, Farkas-erdő telepített erdei fenyves szegélyében [8867.4] (KL 2011); *Szergény*, tufagyűrű, kőtörmelékes helyeken [8669.3] (MA 2008). – Az előző fajhoz hasonlóan szintén a vágásnövényzet szórványosan előforduló faja. KIRÁLY (1996, 2004) a Kőszegi-hegység és a Soproni-hegység tarvágásaiban gyakori fajként

említi. A két faj gyakran egy élőhelyen együtt is megjelenhet, mint ahogyan ez a Farkas-erdőben is megfigyelhető.

- 1980. *Cirsium eriophorum* (L.) Scop.** – AKH: Jánosháza, Jánosháza–Kissomlyó közút mentén árokban, alacsony egyedszámban [8868.4] (MA 2005). GYS: Vát, gyakorlótér, törmelék lerakóhely környékén 10–20 egyed [8766.2] (MA 2013). – A legeltetés visszaszorulásával a térségből szinte teljesen eltűnt a faj, melynek korábbi előfordulásait – Zalacsány (KÁROLYI *et al.* 1974), Szombathely (BORBÁS 1887), Bozsok (KIRÁLY 1996) – nem sikerült megerősíteni. Egyedül Sopron környékén vannak még stabil állományai (KIRÁLY 2004). A Jánosháza melletti állomány az észlelést követő években szintén eltűnt. A Vát térségből előkerült populáció kisebb fészku egyedekből áll, mint a tipikus *C. eriophorum*, illetve attól eltérően a fészkepikkelyeik függelékesek, ez alapján a növény erősen emlékeztet a *C. bouartii*-ra. A fészkek azonban annál jóval gyapjasabb, a nyelves virágai és a fészkepikkely függelékei is sötétebbek. Az itteni egyedek leginkább az Északi-középhegységben elterjedt *C. eriophorum*-okra hasonlítanak. A gyapjas aszat alakköreinek taxonómiai tisztázása még várat magára, ezért egyelőre a váti populációt is a *C. eriophorum* fajhoz tartozónak véljük. Mivel a populáció egy lerakóhely környékére korlátozódik valószínűleg építési törmelékkel együtt hurcolhatták be.
- 1984. *Cirsium brachycephalum* Jur.** – RTS: Sárvár, 84-es út melletti szántóföld szegélyében [8767.2] (MA 2012). – A 84-es főút sárvári elkerülő szakasza mellett található lefolyástalan, vízállásos területen közvetlenül egy szántóföld szomszédságában került elő egy közel 50 tőből álló állománya. A faj előfordulását a Rábától északra csak BORBÁS (1887) jelezte Sárvár és Rábasömjén környékéről, de az utóbbi 125 évben itt nem került elő. A közelben Celldömök és Mersevát mellett a Marcal-medencében a faj stabil állományokkal van jelen. (KULCSÁR & MESTERHÁZY 2008).
- 1987. *Cirsium pannonicum* (L. f.) Link** – AKH: Vásárosmiske, Púpos-hegy lejtősztyepjében kis egyedszámú populáció [8768.3] (KL 2011). – Pontusi-pannóniai flóraelemként meglehetősen ritka a Nyugat-Dunántúlon. Aktuális adatai ismertek még a Soproni-hegységből (KIRÁLY 2004), a Fertőmelléki dombsorról (KIRÁLY 2001) illetve a cáki gesztenyés oldalról (KOVÁCS & TAKÁCS 1994).
- 1999. *Centaurea jacea* L. subsp. *banatica* (Rochel) Hayek** – PV: Pötréte, tőzegtányatavak menti nedves kaszálóréten számos egyed [9367.2] (MA 2006). – Az újabban alfaji rangon elkülönített taxont korábban csak Zalalövő térségből említették (KÁROLYI *et al.* 1974). Az 1800-as évek végén még a Rábától északra Pinkafőnél (ma: Pinkafeld) is gyűjtötték (Simonkai L. 1904, BP-230564). A Pötréten fellelt populációban számos subsp. *jacea* habitusú egyed is megtalálható.
- 2016. *Hypochoeris maculata* L.** – AKH: Vásárosmiske, Púpos-hegy [8768.3] (KL-MA 2007). – JEANPLONG (1983) Szelese, Sajtoskál és Pusztacsalád száraz tölgyeseiből közli, míg a Délnyugat-Dunántúlról korábban a Vendvidékről, Nagykanizsa környékéről és Észak-Zalából jelezték (KÁROLYI *et al.* 1975). A dombvidéki régióból származó korábbi adatai közül az Észak-zalaiakon kívül – ahol a szőlőhegyek félszáraz gyepjeiben ma is él (ÓVÁRI M. *ex verb.*) – korábbi előfordulásait nem sikerült megerősíteni. A Soproni-hegységben a száraz kaszálóréteken (KIRÁLY 2004), míg a Kőszegi-hegységben gesztenyésekben még napjainkban is megvannak alacsony egyedszámú állományai (KIRÁLY 1996), de élőhelyei ezeken a helyeken is veszélyeztetetté váltak. A ligetes cseres-tölgyesek kialakulásában szerepet játszott az erdei legeltetés, melynek felhagyásával ezek az élőhelyek napjainkra nagyrészt megszűntek, így a hozzájuk kötődő fajok – köztük a *Hypochoeris maculata* – jelentősen visszaszorultak.
- 2055. *Crepis taraxacifolia* Thuill** – ELD: Borsfa, földút szegélyében néhány egyed [9566.2] (MA 2009); *Pusztaszentlászló*, többéves parlagon tömeges [9367.3] (ÓM-MA 2007). – Hazai előfordulásait a korábbi hazai flóraművek adventívnek tekintik (Soó 1970, SIMON 2000).

Állományait korábban Dél-Zalából jelezték (KÁROLYI & PÓCS 1954, 1964). Feltehetőleg Dél-Zalában több helyen is előforduló faj, mely az évelő füvek által dominált több éves parlagokon jelenik meg és a gyeperősítésével eltűnik. Élőhelyei inváziós fajokkal nem fertőzött, fajgazdag parlagok, ahol a növény beilleszkedik a parlagzsuccsesszió elemei közé. Annak ellenére, hogy a zalai lelőhelyek a faj elterjedési területének súlypontjától meglehetősen távol esnek, állandó jelenléte és az előfordulások körülményei alapján nem jelenthetjük ki egyértelműen, hogy a térségben adventív. Virágzási idejét a hazai határozókönyvek (SIMON 2000, KIRÁLY 2009) június-augusztus közé teszik. Valójában a növény már májusban virágban van, és így az egyik legkorábban virágzó *Crepis* fajunk.

2057. *Crepis paludosa* (L.) Moench – AKH: *Sitke*, Lánka-patak melletti égeresben [8767.4] (KL 2012). – Égerligetek, láprétek, magaskórósok ritkuló növénye. Aktuális adatai a Kőszegi-hegységből (KIRÁLY 1996), a Soproni-hegységből (KIRÁLY 2004) és a Délnyugat-Dunántúlról (KÁROLYI *et al.* 1975) származnak. A faj az Alsó-Kemeneshát területéről korábban nem volt ismert. Térségünkben a fajnak a sitkei a legkeletibb ismert előfordulása.

2129. *Stratiotes aloides* L. – RV: *Csákánydoroszló*, a település és a Rába-folyó közötti holtágban több példány [9065.1] (SZ-MA 2011). – Korábbi adata a Nyugat-magyarországi peremvidékről nem volt ismert. Feltehetően a Rába-holtágban történt megtelepedése csak időszakos lehetett, mivel a folyó 2013-as áradása után már nem került elő. Az 1990-es évek végén hasonló típusú megjelenése volt a szentgotthárdi Hársas tavon (AMBRUS A. *ex verb.*), de néhány év múlva innét is eltűnt.

2152. *Ornithogalum × degenianum* Polgár – RTS: *Uraiújfalu* és *Nick* közötti szántóföld szegélyében [8667.2] (KL 2013). – Nyugat-Dunántúlon ritka taxon. Elsősorban bolygatott helyeken, akácosban, útszéli mezsgyéken fordul elő. Korábban KESZEI (2001) Vasegerszeg és Vámoscsalád határában a Répce-síkról illetve KULCSÁR (2009) Sitke belterületéről jelezte az előfordulását.

2156. *Ornithogalum pannonicum* Chaix. – AKH: *Celldömölk*, Ság hegy, száraz gyepekben szórványos [8768.4] (MA 2008). – A Ság hegy flóráját érintő korábbi munkák (BORBÁS 1887, MESTERHÁZY *et al.* 2003) a madártejek közül két fajt (*O. kochii*, *O. umbellatum*) jeleznek. Feltehetően az előbbi két faj valamelyikével tévesztették össze az *O. pannonicumot*, ugyanis nehéz elképzelni, hogy a hegyen viszonylag elterjedt, feltűnő faj korábban ne vették volna észre. Ezt a verziót támasztja alá, hogy a terület növényzetéről készült szakdolgozatban (SEBESTYÉN 1975) a pusztai madártejként közölt fotókon is az üstökös madártej szerepel. A tévesztés ellenére megfigyeléseink szerint mindhárom faj megtalálható a Ság hegyen. Az *O. pannonicum* a régióban kifejezetten ritka, a közelmúltban találták meg Jákfa térségében (KESZEI 2009).

2182. *Allium ursinum* L. – AKH: *Zalaerdőd*, Felső-Újgáti erdőben egy erdészeti út mellett egy kisebb foltban [8968.4] (MA-SD 2008); *Egyházashetye*, Martonfai-erdő gyertyános-tölgyeseiben több nagy kiterjedésű folt [8868.4] (MA 2008). **AZV:** *Ötvös*, Kávás-kúti erdőben két kisebb folt [8968.4] (MA 2011). **ELD:** *Alsónemesapáti*, jó természetességű bükkösben egy kis folt [9167.1] (MA 2010); *Kehidakustány* és *Barátság* között mélyút cserjésedő szegélyében [9168.2] (MA 2013). – A Nyugat-Dunántúlon ritka faj, de az utóbbi évtizedben több új helyről is előkerült (KIRÁLY *et al.* 2007, MESTERHÁZY 2013). A fent jelzett adatok közül a zalaerdőditi és az ötvösiti Szodfridt István már az 1970-es években megtalálta és levélbeli közlése alapján KEVEY (1978) publikálta. A lelőhelyeket sokáig eredménytelenül kerestük, de a területen folyó intenzív erdőgazdálkodás degradáló hatása ellenére a faj néhány kisebb foltban végül előkerült. A faj többi, most közölt adata korábban nem került publikálásra. Új adatai florisztikailag kevésbé feltárt területekről származnak, így az előfordulások számának növekedéséből nem következethetünk a faj expanziójára.

2224. *Gagea minima* (L.) Ker Gawl. – AKH: *Bejczygyertyános*, Farkas-erdőben a Mária Terézia kút melletti erdőrészben [8867.4] (KL 2012). – A Nyugat-Dunántúlon csak régi

irodalmi adatokkal rendelkező faj. BORBÁS (1887) Tótfalu (ma Sorkikápolna), PÓCS (1954) Nagykanizsa, KÁROLYI & PÓCS (1964) Homokkomárom helymegjelöléssel közölte a faj előfordulását. Az utóbbi 50 évben a térségből nem volt aktuális adata. A MTM Növény-tárban a Szombathely környéki (Sé, Boros Á. 1922, BP-412185) gyertyános tölgyesekből is van régi gyűjtése.

- 2287. *Luzula pallidula* Kirschner** – **AKH:** *Magyargencs*, cseres-tölgyesben [8569.4] (MA 2010). – Aktuális lelőhelye a Nyugat-Dunántúlon csupán néhány ponton ismert (KIRÁLY *et al.* 2007), míg a Kemenesháton korábban nem volt adata. A Kemenesháton a legtöbb lehetséges élőhelyét akáccal és erdei fenyővel újították fel, így napjainkra már kevés az olyan jó állapotú acidofil cseres-tölgyes, ahol a faj potenciálisan megtelepedhetne.
- 2346. *Catabrosa aquatica* (L.) P. Beauv.** – **AKH:** *Sitke*, Lánka-patak melletti égeresben és a közeli mesterséges tó szegélyében [8767.4] (KL 2012). – A Nyugat-Dunántúlon ritka fajnak aktuális előfordulási adatait KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. Hasonló, jó természetességű, szivárgóvízes égerligetekben találjuk a fajt Dél-Zalában, míg a Kisalföldön leginkább szabályozott, árnyaló növényzettől megfosztott kisebb patakok szegélyében él. A fajnak az Alsó-Kemeneshátról nem ismert korábbi adata.
- 2393. *Elymus caninus* (L.) L.** – **RV:** *Csákánydoroszló*, Rába-zátony [9064.4] (MA 2006); *Sárvár*, Szatmár-erdő [8767.2] (KL 2011). – A Nyugat-Dunántúlon szórványosan megjelenő, keményfaligetekben, üde gyertyános-tölgyesekben élő faj. A térségből irodalmi adatokból ismert Velem (KOVÁCS *et al.* 1992), a Gyöngyös-patak (GONDOLA 1965) és Nagykanizsa (KOVÁCS 2005) környékéről. A most fellelt mindkét állomány a Rába-völgyében található.
- 2429. *Koeleria pyramidata* (Lam.) P. Beauv.** – **AKH:** *Kemenessőmjén*, cserjésedő legelőn [8668.4] (MA-KL 2013). – A faj magyarországi előfordulását SZODFRIDT & TALLÓS (1966) közli először a Felsőnyírádi-erdőből, ahol napjainkban is megtalálható. Később sorokpolányi adatát publikálja KIRÁLY & MESTERHÁZY (2006) megjegyezve, hogy az adat felülvizsgálatra szorul. A kérdéses növényt később teljes fejlettségi állapotában megvizsgáltuk és megállapítottuk, hogy az a *Koeleria cristata*-hoz tartozik. A *Koeleria pyramidata* az Alsó-Kemeneshát Marcal-medencével érintkező részéről került elő, ahol egykoron a változó vízhatású cseres-tölgyesek voltak jellemzőek. Ezeket napjainkra szinte teljesen kiirtották, helyükön gyakran fás legelők vagy legelők létesültek. A növény egy ilyen enyhén legeltetett, cserjésedő gyeptől került elő, ahol a fényperje mellett más cseres-tölgyes fajok is (*Potentilla alba*, *Ranunculus illyricus*, *Lychnis viscaria*) fennmaradtak.
- 2537. *Sparganium erectum* L. subsp. *microcarpum* (Neuman) Domin** – **VH:** *Felsőcsatár*, patak szegélyében [8764.4] (MA 2009). **FKH:** *Viszák*, patak szegélyében [9164.2] (MA 2010). – Soó (1980) csak néhány adatát említi az országból, Nyugat-Magyarországról ezek közül csak Kőszegszerdahely helymegjelöléssel hozza. Ritkasága nehéz felismerhetőségén alapszik, valószínűleg a régióban (és az országban is) jóval elterjedtebb lehet. Azonosítását nehezíti, hogy a határozókönyvek fő elkülönítő bélyegeként a termés alsó részének nyélbe keskenyedését említik, ami friss növényen egyáltalán nem szembetűnő, így a terepi határozás során nem alkalmazható. Határozásnál fontosabb a szár és az allevelek tövének vizsgálata, ugyanis a többi alfajnak az rózsaszínes futtatású, míg a subsp. *microcarpum*-nak egyöntetűen fehér. Ez a bélyeg azonban csak a populáció egészének vizsgálata során alkalmazható, mivel a subsp. *neglectum*-nál is lehet néha fehér a szár és az allevelek töve.
- 2556. *Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla** – **AKH:** *Vashosszúfalva*, Ódorfa téglagyári tó szegélyében [8868.3] (MA-KB 2005). **RS:** *Csér*, téglagyári tó szegélyében [8567.4] (MA 2003); *Völcsej*, a település nyugati szélén, bányató szegélyében [8566.2] (MA 2008); *Sitke*, Lánka-patak melletti mesterséges tó szegélyében [8767.4] (MA-KL 2013). **GYS:** *Kőszegfalva*, Abért-tó szegélyében [8665.1] (MA 2013) ugyanitt KESZEI (2013).
- 2557. *Bolboschoenus planiculmis* (F. Schmidt) T. V. Egorova** – **RS:** *Vámoscsalád*, a 84-es úttól északra belvizes foltban [8667.2] (MA 2011), ugyanitt KESZEI (1998); *Csáfordjánosfa*,

- Répceszemere felé az út mellett belvizes foltban [8567.4] (MA 2012); *Mesterháza*, Tompaládony felé a műúttól délre belvizes szántón [8667.1] (MA 2014); *Tompaládony*, Nagygeresd felé vezető út mellett belvizes szántón [8667.1] (MA 2014); *Iván*, Csáfordjánosfa felé vezető úttól északra belvizes foltban [8567.4] (MA 2012). **RTS:** *Szeleste*, Kőrös-patak mentén belvizes szántón [8667.3] (MA 2012). **RV:** *Körmend*, Dobogó-erdő szomszédságában belvizes szántón [9065.1] (MA-SZ 2011).
- 2558. *Bolboschoenus glaucus* (Lam.) S.G.Sm.** – **GYS:** *Szombathely*, Csónakázó-tó szegélyében [8765.4] (MA 2014). **RV:** *Alsószőlőnk*, az erőmű közelében belvizes szántón [9063.3] (MA 2011); *Répcelak*, a 86-os úttól délre belvizes szántón [8568.3] (MA 2014). – HROUDOVÁ *et al.* (2007) a *Bolboschoenus* nemzetség fajainak európai összefoglaló munkájában szerepelnek a MTM Növénytárában a szerzők által revidéált gyűjtések. A cikkben Nyugat-Magyarország térségéből nem található adatok, ugyanis innét nem volt egyik fajnak sem gyűjtése. A zsióka-fajok elterjedésének tisztázása végett közöljük a térségben előforduló taxonok lelőhelyeit. Korábban BORBÁS (1887) Kőszeg és Körmend térségéből közölt adatokat, KOVÁCS (2005) Zala megye néhány pontjáról, illetve KESZEI (1998) Vámoscsalád mellől társulásalkotóként publikálta. Újabban KESZEI (2013) jelezte a Kőszegfalva mellett lévő Abért-tóból. Az összes ismert adat korábban *B. maritimus* néven került publikálásra.
- 2589. *Carex davalliana* Sm.** – **SM:** *Sopron*, Ikva-menti réten néhány tó [8265.3] KL (2012). – Az országosan is ritka fajnak Sopron környékén csak néhány állománya ismert (KIRÁLY 2004). Újabban előkerült Ebergóc határában az Ikva-síkon is (KIRÁLY *et al.* 2007). A soproni Ikva-menti rétről („Zeiselwiesen”) a korábbi irodalmi források nem jelezték.
- 2596. *Carex elongata* L.** – **AKH:** *Sitke*, Lánka-patak melletti égeresben és a közeli mesterséges tó partján [8767.4] (KL 2012). – Láprétek, égeresek ritka növénye. PAUER (1932) a vasvári Szentkút melletti égeresből közli. Jeanplong József 1938-ban a bozsoki Felső-lápréten gyűjtötte (BALOG & KULCSÁR 2013). Kőszeghegyalján a kőszegi tőzegmohás lápokon állományalkotó (KIRÁLY *et al.* 2007). Az Órségben és Zalában még számos aktuális lelőhelye ismert. A térségünkben észak-keleti irányban a most előkerült sitkei előfordulás a legszélső. Az Alsó-Kemeneshátról korábban nem jelezték.
- 2602. *Carex otrubae* Podp.** – **ZH:** *Nagykanizsa*, Kiskanizsa csatornaszegélyben szórványos [9567.2] (MA 2011). **RS:** *Répceszentgyörgy*, „Muzsaj” mesterséges tó szegélyében kevés egyed [8667.1] (MA 2013); *Völcselj*, a település déli szomszédságban lévő nedves réten [8566.2] (KG 2007); *Vitnyéd*, a településtől délkeletre lévő kavicsbányatavak szegélyében [8467.2] (KG 2012). **SM:** *Sopron*, Sós-patak mente [8265.3] (KG 2007). – A Kisalföldön szórványos fajnak a Nyugat-Dunántúlon nagyon kevés irodalmi adata ismert. A Kőszegi-hegység pereméről WAISBECKER (1891, 1895) és újabban KESZEI *et al.* (1999) jelzik, míg néhány adata Dél-Zalából származik. A most közölt kiskanizsai előfordulás KÁROLYI & PÓCS (1954) sormási adatának megerősítése. Valószínűleg a Rábától északra elterjedtebb a faj, de a *Carex vulpina*-hoz való hasonlósága folytán ritkán veszik észre.
- 2606. *Carex disticha* Huds.** – **RS:** *Répceszentgyörgy*, „Muzsaj” régi lecsapoló árok szegélyében [8667.1] (MA 2013). **GYS:** *Ölbő*, „Bogár-tó” néhány négyzetméteres folt [8767.1] (KL 2015). – A térségből régi adatai ismertek Sorkifaludról (BORBÁS 1887) és Kőszeg környékéről (WAISBECKER 1882). Aktuálisan csak a Soproni-hegységből (KIRÁLY 2004) és Sitke mellől (KULCSÁR 2004) ismert. A korábbi Rába mentén jelzett előfordulása (RABÓCZY 1939) a Savaria Múzeumban lévő herbáriumi példány vizsgálata alapján a *Carex repens*-nek bizonyult (MESTERHÁZY & KIRÁLY 2006). A Répce-síkkal szomszédos Csornai-síkon ritka (SCHMIDT 2010), míg a Marcal-medence magassásosaiban, mocsárrétejein gyakori fajnak számított (MESTERHÁZY *ined.*).
- 2614. *Carex cespitosa* L.** – **FKH:** *Óriszentpéter*, Bárkás-tó zsombéksásos állományában néhány tó [9164.2] (MA 2008); *Hegyhátszentjakab*, a szennyvíztelep közelében lévő

felhagyott réten néhány tő [9165.1] (MA 2006); *Szalafő*, Felsőszter, Zala-patak menti nedves réten számos egyed [9163.2] (MA 2008). – Korábban az Őrségből csak a szlovén határ mellől jelezték (SZODFRIDT & TALLÓS 1965). Általában együtt fordul elő a *Carex elata*-val, mellyel könnyen összetéveszthető. Érdekes, hogy a faj Szlovéniából nem ismert (JIMENEZ-MEIJAS *et al.* 2014), pedig a most megtalált állományok a határ közelében vannak. Nyugat-Magyarországon az Őrségi előfordulásokon kívül csak Kőszeg mellett ismert (VIDÉKI & HUSZÁR 2002).

2623. *Carex digitata* L. – AKH: *Sárvár*, Városi-erdőben szórványos [8767.4] (KL 2012). – Az Alsó-Kemeneshát nyugati meredek letörésén az egykori büккеgyes gyertyános tölgyes erdő aljnövényzetének maradvány növénye a *Carex pilosa*-val együtt. Az Alsó-Kemeneshátról korábban nem jelezték a faj előfordulását. A közelben hasonló élőhelyen a vasvári Szentkút melletti erdőben – a Felső-Kemeneshát területén – is megtalálható (JEANPLONG 1999).

2627. *Carex fritschii* Waisb. – FKH: *Nádasd*, Nádasdi-erdő ligetes cseres-tölgyesében ritka [9065.4] (MA 2010). **AKH:** *Bejcggyertyános*, Farkas-erdő bükkös szegélyben [8867.2] (MA 2012). – A faj aktuális nyugat-magyarországi elterjedését KIRÁLY *et al.* (2007) részletezi. Az Őrségből csak régi adatok ismertek Hegyhátsálról (JÁVORKA 1940) valamint Szócéről (PÓCS *et al.* 1958). Az újonnan megtalált állomány egy régi legelőerdő maradványában van a Nádasdi-fennsíkon. A lefolyástalan területen korábban nagy kiterjedésű legelőerdők voltak, melyek a tájhasználat változásával beerdősültek vagy helyükön fenyőültetvényeket hoztak létre. Mindkét folyamat hozzájárult a dunántúli sás visszaszorulásához.

2640. *Carex rostrata* Stokes – FKH: *Hegyhátszentjakab*, a Vadása-tó ülepítőtavában több nagyobb folt [9165.1] (MA 2005). – Zala megye és az Őrség láprétjeiről is több korábbi adata ismert (KÁROLYI & PÓCS 1954, 1964), ezeket újabban a szőcei (LÁJER 1997) előfordulás kivételével nem sikerült megerősíteni. Termőhelyének vízháztartására rendkívül érzékeny, általában jó állapotú, üde láprétek növénye. Ennek fényében meglepőnek tűnik a faj megjelenése víztározó ülepítő tavában, bár a közelmúltban Zala megyében is előkerült hasonló élőhelyről (ÓVÁRI *ex verb.*).

2642. *Carex melanostachya* Willd. – RTS: *Szeleste*, Váti-erdő vízállásának szegélyében szórványos [8766.2] (MA 2008). **RS:** *Mesterháza*, „Nagy-árok” szegélyében egy nagyobb folt [8667.1] (MA 2013). – Aktuális adatai a Répce-síkról ismertek (KIRÁLY *et al.* 2007). A szelestei előfordulás azoktól nemcsak tájféldrajzilag, hanem az élőhely szempontjából is eltér, ugyanis nem „alföldi” környezetben, hanem változó vízhatású termőhelyen lévő cseres-tölgyes vizes mélyedésének szegélyében található meg.

2655. *Carex hostiana* DC. – AKH: *Sitke*, Lánka-patak mellett üde lápréten [8767.4] (KL 2013). – Nyugat-Dunántúl meszes talajú, üde láprétjeinek ritka faja, aktuális előfordulásai leginkább Zala megyére esnek (KOVÁCS 2005). Az Alsó-Kemeneshátról nem volt korábban adata, de a közeli Marcal-medencében Adorjánházánál (MESTERHÁZY *ined.*), illetve Sitke és Vásárosmiske között elterülő lápréten megtalálható (KULCSÁR 2004).

---- ***Carex randalpina* B. Wallnöfer – MBS:** *Fityeház*, a falutól délre égeresedő magasságban állományalkotó [9667.1] (MA 2014). – Az Alpokban és annak előterében élő, szűk elterjedésű faj első hazai észleléséről MESTERHÁZY *et al.* (2011) adnak tájékoztatást. Előfordulása Magyarországon a Göcsej és az Egerszeg-Letenyei-dombság területére koncentrálódik. A faj elterjedési területén nálunk található meg a legalacsonyabb tengerszint feletti magasságban. A fityeházi lelőhelye nemcsak azért érdekes, mert az eddigi hazai észlelésektől eltérően a Mura-balparti-síkon található, hanem mert ez az eddigi legalacsonyabban fekvő észlelés (132 m tszf.).

2676. *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce – AKH: *Káld*, Farkas-erdő [8867.2] (KL 2012); *Sitke*, alginit bánya melletti erdőben [8768.3] (KL 2013). – A Nyugat-Dunántúlon kifejezetten ritka kosbor (MOLNÁR V. 2011). Aktuális adatait a Kőszegi-hegységből és a

Soproni-hegységből, Ikva-síkról és a Fertőmelléki-dombsorról ismerjük. Az Alsó-Kemenesháton előfordulását korábban nem jelezték. A közelben a Sitke melletti Hercseg-hegyen ismert még egy kisebb populációja (KULCSÁR & MESTERHÁZY 2008).

2683. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. – **AKH:** *Kemenessömjén*, a településtől északra száraz gyeppen [8768.2] (MA-KL 2013). **FZV:** *Zalalövő*, kaszálógyümölcsösben kb. 500 tő [9165.4] (GÁ 2013). – A faj előfordulásai a térségünkben elsősorban a Délnyugat-Dunántúlra – Őrség, Vendvidék, Zalai-dombvidék – esnek (MOLNÁR V. 2011). Az Alsó-Kemeneshát területén mindössze egy adata volt ismert a Kenyeri reptéren (VÍG *et al.* 2006). Kemenessömjén határában felhagyott gyümölcsös gyepejében került elő 10–20 töves állománya. Kiemelendő a zalalövői előfordulás nagy egyedszámával illetve, hogy a növény termőhelyét jelentő kaszálógyümölcsös a település belterületéhez tartozik (GRUBER *ex verb.*).

2693. *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó. – **AKH:** *Sitke*, Lánka-patak melletti lápréten 10 virágzó tő [8767.4] (KL 2012). – A Nyugat-Dunántúlon ritka kosbor (MOLNÁR V. 2011). Aktuális adatait a térségből KIRÁLY *et al.* (2007) ismertetik. A közelben még Sitke határában, a Cinca-patak melletti lápréten él egy erős, százas egyedszámú állománya (KULCSÁR 2004). Az Alsó-Kemeneshátról korábban nem jelezték az előfordulását.

2694. *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F. Hunt et Summerh. – **AKH:** *Sitke*, Lánka-patak melletti lápréten [8767.4] (KL 2012). – A Lánka-patak melletti láprét foltban találtuk 2012 májusában 5 virágzó tövét. A faj jellemző nyugat-dunántúli előfordulásai főként az Őrség, a Vendvidék, a Kőszeghegység és a Zalai-dombvidék területére esnek (MOLNÁR V. 2011). Az Alsó-Kemeneshátról korábban nem jelezték. A közelben Sitke mellett a Cinca-patak láprétjén ismert még egy állománya (KULCSÁR 2004).

2697. *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó – **FKH:** *Szóce*, Nádasdi-erdő fenyőelegyes-tölgyes erdőszegélyében néhány tő [9065.3] (SZZS 2010). – Területünkön szórványos és rapszodikus megjelenésű faj. Lelőhelyeit korábban a Vendvidékről és a Hetésből jelezték (KÁROLYI & PÓCS 1954, TÍMÁR 1995). Figyelemre méltó adatokat közölt JEANPLONG (1983), aki Szeleste és Vitnyéd környékén „lápos helyeken” találta. Aktuálisan Zala megyéből, a Kőszegi- és a Soproni-hegységből ismerjük előfordulásait (MOLNÁR V. 2011).

2704. *Orchis purpurea* Huds. – **GYS:** *Csénye*, Tilos-erdőben néhány tő [8767.3] (KL 2014). – Az országosan egyik leggyakoribb kosbor a Nyugat-Dunántúlon meglehetősen ritka. A Fertőmelléki-dombsor területén (KIRÁLY 2001), a Kőszegi-hegységben (KIRÁLY 1996) és a Zalai-dombvidéken (FARKAS 1999) ismertek aktuális előfordulásai. Korábban GÁYER (1925) és Soó (1934) Szeleste helymegjelöléssel jelezte. GÁYER (1929) a gércei Nemes-hegyről és a sitkei Hercseg-hegyről, JEANPLONG (1972) a sárvári és a csényei Tilos-erdőből közölte az előfordulását. Az irodalomban jelzett állományokat a csényei kivételével nem sikerült újonnan megtalálni.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket szeretnénk kifejezni Gruber Ágnesnek, Farkas Sándornak, Keszei Balázsnak, Király Gergelynek, Lelkes Andrásnak, Óvári Miklósnak, Schmidt Dávidnak, Schubert Zoltánnak és Szekeres Zsófiának, hogy közöletlen adataikat rendelkezésünkre bocsájtották. Balogh Lajosnak, Barina Zoltánnak és Pifkó Dánielnek a herbáriumi adatgyűjtés segítéséért illeti köszönet.

Köszönjük továbbá Király Gergelynek, Schmidt Dávidnak és Szépligeti Mátyásnak a kéziratához fűzött értékes és jobbító szándékú megjegyzéseiket.

Irodalom

- BAKAN B. (2006): *Slikovni pregled višjih rastlin Prekmurja*. – Razvojni center, Lendava, 245 pp.
- BALOGH L. & KULCSÁR L. (2013): Jeanplong József herbáriuma a szombathelyi Savaria Múzeumban. – *Savaria: a Vas Megyei Múzeumok Értesítője* 36: 23–51.
- BALOGH L., DANCZA I. & KIRÁLY G. (2004): A magyarországi neofitonok időszerű jegyzéke és besorolásuk inváziós szempontból. – In: MIHÁLY B. & BOTTA-DUKÁT Z. (szerk.), *Biológiai Inváziók Magyarországon. Őzönnövények*. TermészetBúvár Alapítvány Kiadó, Budapest, 61–92.
- BODONCZI L. (1999): Az Őrség és Vendvidék védett és veszélyeztetett növényei. – *Kitaibelia* 4: 169–177.
- BODONCZI L. (2002): Újabb adatok Vas megye flórájához. – *Kitaibelia* 7: 157–161.
- BORBÁS V. (1887): *Vasvármegye növényföldrajza és flórája*. – Vas Megyei Gazdasági Egyesület, Szombathely, 391 pp.
- CSAPODY I. (1953): Új növényelőfordulások Sopron környékén és Baranyában. – *Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve („1951/52”)*, pp. 17–21.
- CSIKY J. (2004): *A Karancs, a Medves-vidék és a Cerová Vrchovina (Nógrád-Gömöri bazaltvidék) flóra- és vegetációtérképezése*. – Szerzői kiadás, Pécs, 451 pp.
- DÖVÉNYI Z. (szerk.) (2010): *Magyarország kistájainak katasztere*. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 876 pp.
- FARKAS S. (szerk.) (1999): *Magyarország védett növényei*. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.
- FISCHER & NIKLFELD (2008): Floristische Neufunde (76–98). – *Neilreichia* 5: 263–288.
- FREH A. (1883): Kőszeg és vidékének viránya. – *Kőszegi Katholikus Gimnázium Értesítője („1882/83”)*, pp. 3–63.
- GÁYER GY. (1932): Új adatok Vasvármegye flórájához III. [Neue Beiträge zur Flora des Komitates Vas (Eisenburg) III.] – *Annales Sabarienses Folia Musealia* 1: 7–11.
- GÁYER GY. (1913): Adatok Vasvármegye flórájához [Addimenta ad floram comit. Vas]. – *Magyar Botanikai Lapok* 12: 312–313.
- GÁYER GY. (1925): Vasvármegye fejlődéstörténeti növényföldrajza és a praenorikumi flórasáv. – *Vasvármegyei Múzeum Évkönyve* 1: 1–43.
- GÁYER GY. (1927): Neue Beiträge zur Flora des Komitates Vas (Eisenburg). – *Vasvár-megye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve* 2: 248–255.
- GÁYER GY. (1929): Új adatok Vasvármegye flórájához II. – *Vasvármegyei Múzeum Évkönyve 1927–29*. 3: 71–75.
- GOMBOCZ E. (1906): Sopron vármegye növényföldrajza és flórája. – *Mathematikai és Természettudományi Értesítő* 28: 401–577.
- GONDOLA I. (1965): Az *Impatiens glandulifera* Royle terjedése a Nyugat-Dunántúl vízparti növénytársulásaiban. – *Botanikai Közlemények* 52: 35–46.
- HÉJJAS I. & BORHIDI A. (1960): Csurgó és környéke flórája. – *Botanikai Közlemények* 48: 245–256.
- HORVÁTH E. & JEANPLONG J. (1962): Vas megye ritka és védelmet érdemlő növényei. – *Savaria Múzeum Közleményei* 18: 19–43.
- HORVÁTH E. (1978): Természeti viszonyok. – In: HORVÁTH F. (szerk.), *Sárvár monográfiája*. Sárvár Város Tanácsa, Szombathely, pp. 7–44.
- HROUDOVÁ Z., ZÁKRAVSKÝ P., DUCHÁČEK M. & MARHOLD K. (2007): Taxonomy, distribution and ecology of *Bolboschoenus* in Europe. – *Annales Botanici Fennici* 44: 81–102.
- JÁVORKA S. (1940): A *Carex fritschii* WAISB.-ről. – *Acta Geobotanica Hungarica* 3: 148–150.
- JEANPLONG J. (1956): Flóraelemek szerepe a flórahatárok megvonásában Északnyugat-Dunántúlon. – *Botanikai Közlemények* 46: 261–266.
- JEANPLONG J. (1972): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez. – *Vasi Szemle* 26: 586–588.
- JEANPLONG J. (1983): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez II. – *Vasi Szemle* 37: 111–114.
- JEANPLONG J. (1999): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez IV. – *Vasi Szemle* 53: 143–145.
- JIMENEZ-MEIJAS P., HILPOLD A., FRAJMAN B., PUŞÇAŞ M., KOOPMAN J., MESTERHÁZY A., GRULICH V., LYE K.A., & MARTIN-BRAVO S. (2014): *Carex cespitosa*: reappraisal of its distribution in Europe. – *Willdenowia* 44: 327–343.

- KÁROLYI Á. & PÓCS T. (1954): Adatok Délnyugat-Dunántúl növényföldrajzához. – *Botanikai Közlemények* 45: 257–267.
- KÁROLYI Á. & PÓCS T. (1957): Újabb adatok Délnyugat-Dunántúl flórájához. – *Annales Historico-naturales Musei Nationalis Hungarici* 8: 197–204.
- KÁROLYI Á. & PÓCS T. (1964): Újabb adatok Délnyugat-Dunántúl flórájához III. – *Savaria. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője* 2: 43–54.
- KÁROLYI Á. & PÓCS T. (1968): Délnyugat-Dunántúl flórája I. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 6: 329–390.
- KÁROLYI Á. & PÓCS T. (1969): Délnyugat-Dunántúl flórája II. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 7: 329–377.
- KÁROLYI Á., PÓCS T. & BALOGH M. (1971): Délnyugat-Dunántúl flórája IV. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 9: 387–409.
- KÁROLYI Á., PÓCS T. & BALOGH M. (1972): Délnyugat-Dunántúl flórája V. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 10: 373–400.
- KÁROLYI Á., PÓCS T. & BALOGH M. (1974): Délnyugat-Dunántúl flórája VI. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 12: 451–463.
- KÁROLYI Á., PÓCS T. & BALOGH M. (1975): Délnyugat-Dunántúl flórája VII. – *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis* 13: 395–415.
- KÁRPÁTI Z. (1949): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – *Erdészeti Kísérletek* 49: 168–182.
- KESZEI B. (1997): A Répce menti rétek vegetációja Vámoscsalád és Csáfordjánosfa térségében. – *Vasi Szemle* 51: 469–480.
- KESZEI B. (1998): Új növénytársulás Vas megyében. – *Vasi Szemle* 52: 269–277.
- KESZEI B. (2000a): Az Iván környéki szikes foltok növényzete. – *Kanitzia* 8: 13–18.
- KESZEI B. (2000b): Újabb adatok a Répce-sík és észak Vas megye flórájának ismeretéhez – *Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató* 5: 39–41.
- KESZEI B. (2001): Degen-madártej (*Ornithogalum × degenianum*) Vas megyében. – *Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató* 6: 40–41.
- KESZEI B. (2009): A jákfai Bikamegye rét és védett növényei. – *Vasi Szemle* 63: 190–203.
- KESZEI B. (2013): A kőszegi Abért-tó növényélete. – *Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató* 18: 54–59.
- KESZEI B., KIRÁLY G. & KULCSÁR L. (1999): Újabb adatok Kőszeg környékének edényes flórájához. – *Vasi Szemle* 53: 335–340.
- KEVEY B. (1978): Az *Allium ursinum* L. magyarországi elterjedése. – *Botanikai Közlemények* 65: 165–175.
- KEVEY B. (2015): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez X. – *Botanikai Közlemények* 102: 39–60.
- KEVEY B. & POZSONYI K. (2003): A *Digitalis lanata* Erhr. Magyarországi elterjedése. – *Kitaibelia* 8: 117–131.
- KIRÁLY G. (1996): A Kőszegi-hegység edényes flórája. – *Tilia* 3: 1–415.
- KIRÁLY G. (2001): A Fertőmelléki-domsor vegetációja. – *Tilia* 10: 181–303.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2004): A Soproni-hegység edényes flórája. – *Flora Pannonica* 2: 1–507.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok.* – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, 616 pp.
- KIRÁLY G., BARINA Z., HORVÁTH T. & MESTERHÁZY A. (2005): Az *Orobanche pancicii* BECK előfordulása Magyarországon. – *Flora Pannonica* 3: 17–26.
- KIRÁLY G., BARTHA D., BODONCZI L., KOVÁCS J. A., ÓDOR P. & TÍMÁR G. (2002): Az Őrségi Tájvédelmi Körzet védett és veszélyeztetett edényes növényei. – *Kanitzia* 10: 61–108.
- KIRÁLY G. & MESTERHÁZY A. (2006): Két különleges értékű erdő felfedezése Vas megyében – *Kitaibelia* 11: 59.
- KIRÁLY G., MESTERHÁZY A. & KIRÁLY A. (2007): Adatok a Nyugat-Dunántúl flórájához. – *Flora Pannonica* 5: 3–68.
- KIRÁLY G., NAGY A. & KIRÁLY A. (2005): Kiegészítések a Soproni-hegység és a Soproni-medence flórájának ismeretéhez. – *Flora Pannonica* 3: 41–48.
- KIRÁLY G. *et al.* (2003): A magyarországi flóratérképezés módszertani alapjai. – *Flora Pannonica* 1: 3–20.
- KOVÁCS D. (2014): Adatok Magyarország flórájához I. – *Kitaibelia* 19: 254–259.
- KOVÁCS J. A. (1996): *Vas megye flórájának biológiai adatbázisa.* Kézirat.
- KOVÁCS J. A. (2005): Délnyugat-Dunántúl flórája VIII. (Egyszikűek) Károlyi Árpád florisztikai cédulakatalógusa alapján. – *Kanitzia* 13: 125–275.
- KOVÁCS J. A. & TAKÁCS B. (1994): A cáki gesztenyés oldal edényes flórája és növényzete. – *Kanitzia* 2: 9–42.

- KOVÁCS J. A. & TAKÁCS B. (1998): Az alszósözlnöki Rába-vögy botanikai értékei. – *Kanitzia* 6: 89–110.
- KOVÁCS J. A., TAKÁCS B. & VARGA T. (1992): *A Kőszegi-hegység rétjei*. – Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely, kézirat, 22 pp.
- KOVÁCS J. A., BODONCZI L. & BALOGH L. (2000): A Nemzeti Park létrehozásakor csatolásra javasolt területek I. A (Felső-) Rába-völgy. – In: BARTHA D. (szerk.), *A tervezett Órség-Rába Nemzeti Parkot megalapozó botanikai-zoológiai kutatások VIII*. NyME, Sopron, kutatási jelentés, kézirat, pp. 578–601.
- KULCSÁR L. (2004): A sitkei láp- és mocsárrétek vegetációja. – *Kanitzia* 12: 151–176.
- KULCSÁR L. (2009): Florisztikai adatok Sárvár környékéről II. – *Praenoria Folia historico-naturalia* 11: 5–11.
- KULCSÁR L. & MESTERHÁZY A. (2008): Sárvár és Celldömölk környékének védett növényei. – *Honismereti Híradó Sárvár* 26: 3–49.
- LÁJER K. (1997): Az északi sás Vas megyében. – *Vasi Szemle* 51: 481–491.
- LÁJER K. (2005): Magyarország ezüstperjés gypjei. – *Kanitzia* 13: 29–43.
- MASSON R. & KADEREIT G. (2013): Phylogeny of Polycnemoideae (Amaranthaceae): Implications for biogeography, character evolution and taxonomy. – *Taxon* 62: 100–111.
- MESTERHÁZY A. (2007): *Polycnemon heuffelii* LÁNG előfordulása a Nyugat-Dunántúlon. – *Flora Pannonica* 5: 196.
- MESTERHÁZY A. (2013): A Rába-völgyi erdők élőhelyeinek és lágyszárú fajainak vizsgálata. – *Tilia* 17: 1–237.
- MESTERHÁZY A., BAUER N. & KULCSÁR L. (2003): A Kisalföldi bazalt tanúhegyek edényes flórája. – *Tilia* 11: 7–165.
- MESTERHÁZY A. & KIRÁLY G. (2006): *Carex repens* BELLARDI Magyarországon. – *Flora Pannonica* 4: 99–110.
- MESTERHÁZY A., KIRÁLY G. & WALLNÖFER B. (2011): On the occurrence of *Carex randalpina* B. WALLNÖFER (Cyperaceae) in Hungary. – *Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien, B* 112: 177–180.
- MOLNÁR V. A. (szerk.) (2011): *Magyarország orchideáinak atlasza*. – Kossuth Kiadó, Budapest, 504 pp.
- PAPP J. (1954): *A Lotus uliginosus* Magyarországon és néhány új florisztikai adat. – *Botanikai Közlemények* 45: 267–271.
- PAUER A. (1932): Vas vármegye természeti emlékei. – In: *Szent Norbert Premontrei Gimnázium 1931-1932 évi Értesítője*. Szombathely, pp. 1–66.
- PINKE Gy., PÁL R., MESTERHÁZY A., KIRÁLY G., SZENDRÓDI V., SCHMIDT D., UGHY P. & SCHMIDMAJER Á. (2005): Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez II. – *Kitaibelia* 10: 154–185.
- PINKE Gy., SCHMIDT D., SCHMIDMAJER Á., KIRÁLY G., & UGHY P. (2003): Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez I. – *Kitaibelia* 8: 161–184.
- PÓCS T., DOMOKOS-NAGY É., PÓCS-GELENCSÉR I. & VIDA G. (1958): *Vegetations-studien in Órség*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 124 pp.
- POLGÁR S. (1941): Győrmege flórája (Flora Comitatus Jaurinensis). – *Botanikai Közlemények* 38: 201–352.
- RABÓCZY J. (1939): *Vasvármegye flórája*. – Debreceni Tudományegyetem, Kézirat.
- SCHMIDT D. (2010): Adatok a Kisalföld flórájának ismeretéhez II. – *Botanikai Közlemények* 97: 79–95.
- SEBESTYÉN J. (1975): *A Ság-hegy növényzete*. – Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely, Szakdolgozat.
- SIMON T. (2000): *A magyarországi edényes flóra határozója*. – Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.
- Soó R. (1934): Vas megye szociológiai és florisztikai növényföldrajzához. – *Vasi Szemle* 1: 105–134.
- Soó R. (1966): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve 2*. – Akadémia Kiadó, Budapest, 655 pp.
- Soó R. (1970): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve 4*. – Akadémia Kiadó, Budapest, 614 pp.
- Soó R. (1980): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve 6*. – Akadémia Kiadó, Budapest, 556 pp.
- Soó R. (1985): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve 7*. – Akadémia Kiadó, Budapest, 682 pp.
- SZODFRIDT I. & TALLÓS P. (1965): Újabb adatok a Dunántúl flórájához. – *Botanikai Közlemények* 52: 23–28.
- SZODFRIDT I. & TALLÓS P. (1966): *A Koeleria pyramidata* (Lam.) Domin Magyarországon. Újabb florisztikai adatok a Felsőnyírádi-erdőből. – *Botanikai Közlemények* 53: 31–33.
- TIMÁR G. (1995): A Vendvidék védett és veszélyeztetett növényei. – *Vasi Szemle* 49: 3–18.

- TRAXLER G. (1984): Neue Beiträge zur Flora des Burgenlandes I–II. – *Burgenländische Heimatblätter* 46: 15–28, 76–88.
- VIDÉKI R. & HUSZÁR H. (2002): A Kőszegi Alsó-rétek botanikai vizsgálata. – *Praenorica Folia Historico-Naturalia* 6: 7–23.
- VÍG K., MERKL O., NAGY F., ÁDÁM L., SZALÓKI D., PODLUSSÁNY A., NÁDAI L., DANKOVICS R. & VADÁSZ D. (2006): A kenyéri reptér – tervezett különleges természetmegőrzési területnek jelölt terület – bogárfaunisztikai vizsgálata (Insecta: Coleoptera). – *Praenorica Folia Historico-Naturalia* 9: 123–169.
- WAISBECKER A. (1882): *Kőszeg és vidékének edényes növényei*. – Leintner N., Kőszeg, 47 pp.
- WAISBECKER A. (1891): *Kőszeg és vidékének edényes növényei* 2. javított és bővített kiadás. – Kilián, Kőszeg, 80 pp.
- WAISBECKER A. (1895): Beiträge zur Flora des Eisenburger Comitates. – *Österreichische Botanische Zeitschrift* 45: 109–111.
- WAISBECKER A. (1908): Újabb adatok Vasvármegye flórájához. Neue Beiträge zur Flora des Eisenburger Comitates in West-Ungarn. – *Magyar Botanikai Lapok* 25: 14–22.
- WALLNER I. (1903): Sopron környékén található virágos növények és edényes cryptogamok nevei és fajai. – *Soproni Állami Főreáliskola Értesítője*, 42 pp.

Beérkezett / received: 2015. 08. 22. • Elfogadva / accepted: 2015. 10. 11.